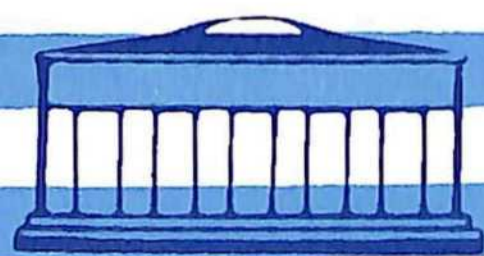

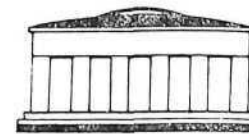
DOPRINOS
JUGOSLAVENSKIH
ISELJENIKA
NOB-i

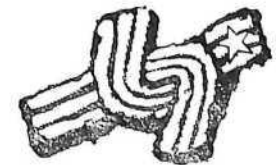
DOPRINOS JUGOSLAVENSKIH ISELJENIKA NOB-i

POKROVITELJ REPUBLIČKI ODBOR SUBNOR-a HRVATSKE

ZAGREB, 1985

MUZEJ REVOLUCIJE NARODA HRVATSKE

MATICA ISELJENIKA HRVATSKE

Autor izložbe:	Mr. LUCIJA BARADA-BENYOVSKY, viši kustos
Katalog:	Mr. LUCIJA BARADA-BENYOVSKY, Dr IVAN ČIZMIĆ
Suradnici:	Dr IVAN ČIZMIĆ, Mr. NADA HRANILOVIĆ, TIHOMIR TELIŠMAN, prof.
Odgovorni urednik:	BORIS HERŠAK, prof.
Tehnički urednik:	MLADEN TUBAKOVIĆ
Likovno rješenje kataloga i postav izložbe:	VIDA i VLADIMIR STRAŽA
Fotografije:	DRAŽEN POMYKALO
Tisak:	JUMENA — Jugoslavenska medicinska naklada
Naklada:	2.000 primjeraka
Izdavač:	MUZEJ REVOLUCIJE NARODA HRVATSKE, ZAGREB

Polazeći u svijet, naši su iseljenici vjerovali da samo privremeno napuštaju svoje porodice i svoju domovinu. Međutim, veliki dio njih stalno se nastanio u zemljama koje su postale njihove nove domovine. Unatoč dugogodišnjem izbivanju i prostornoj udaljenosti, pretežni dio iseljenika nije prekidao veze sa svojom starom domovinom. U svakoj prilici izražavali su rodoljubne osjećaje i bratsku solidarnost i odanost domovini, posebno u njezinim sudbonosnim danima. Pokazali su to već u prvom svjetskom ratu kada su slali dobrovoljce i znatnu materijalnu pomoć.

Neprocjenjivo je značenje uloge jugoslavenskih iseljenika za razvitak borbe u domovini tijekom drugoga svjetskog rata. To vrijedi utoliko više što je u to vrijeme oko dva milijuna Jugoslavena živjelo u svijetu kao iseljenici prve, druge i treće generacije. Aktivno uključivanje iseljenika u pružanje političke, materijalne i moralne podrške narodnooslobodilačkoj borbi čini jedinstvenu cjelinu borbe za stvaranje socijalističke Jugoslavije.

Neposredno nakon pristupanja Jugoslavije Trojnom paktu vijesti o tom događaju stigle su i među iseljenike. Dvadeset sedmog ožujka svjetski je tisak, pod krupnim naslovima, objavio da su u Beogradu narodne mase izišle na ulice i demonstrirale protiv Trojnog pakta. Šestog travnja naši su iseljenici znali da su njemačke i talijanske trupe upale u Jugoslaviju. Desetak dana kasnije stizale su vijesti o osnivanju tzv. Nezavisne Države Hrvatske.

Napad nacističke Njemačke na Jugoslaviju izazvao je ogorčenje i oštre proteste naših iseljenika. Sve su demokratske organizacije i skupine iseljenika, osuđujući fašističku invaziju, isticale potrebu akcije za pomoć narodu u staroj domovini. Prvu inicijativu dala je Hrvatska bratska zajednica u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi. Glavni odbor Hrvatske bratske zajednice sa sjednice od 8. travnja 1941. uputio je proglašavanju članstvu Hrvatske bratske zajednice i hrvatskom narodu u Americi: »Nad našom rodnom grudom — nad tisućljetnom domovinom otaca i djedova naših, nad našom Hrvatskom — kao i nad zajedničkom nam širom domovinom Jugoslavijom, hara bura uništavanja i razaranja i razvila je svoja krila crna avet mraka i ropstva. Vjekoviti neprijatelji, tlačitelji i zavađivači našeg i svih slavenskih naroda, Rim i Berlin, čiju sadašnju porobljivačku i krvožednu politiku provode i utjelovljuju Hitler i Mussolini, ti zakleti neprijatelji svakog pojma slobode, demokracije i čovječnosti, provalili su u našu zemlju bez ikakvih opravdanih uzroka. Na stranicama buduće povijesti čovječanstva bit će posebnim slovima zapisano da narodi Jugoslavije nisu željeli, nisu tražili, niti ma ikojim činom prouzročili ili izazvali nametnuti im pokolj (...). Bit će također u knjigama buduće povijesti zabilježeno posebnim slovima da su narodi Jugoslavije željeli (...) radije možda i siguran i neizbježiv poraz na bojnom polju protiv brojno kud i kamo nadmoćnijeg, a oružanom spremom stotinu puta jačeg neprijatelja, radije nego da postanu dobrovoljni saveznici predstavnika najcrnjeg mraka u povijesti ljudskog roda.«

Na istoj je sjednici Glavni odbor donio zaključke o organiziranju pomoći stradaloj domovini. Upućen je poziv svim iseljenicima, svim potpornim, kulturnim i drugim organizacijama da odmah pristupe skupljanju pomoći žrtvama rata. Da bi se to što djelotvornije učinilo, odsjecima Hrvatske bratske zajednice preporučeno je da se udruže sa svim iseljeničkim društvima i ustanovama. Sugerirana je najuža suradnja s odgovarajućim odborima Srba i Slovenaca, gdje god to prilike omogućavaju.

Osnovni zadatak demokratskih snaga među iseljenicima bio je da se postigne jedinstvo. I na spomenutoj sjednici od 8. travnja Glavni odbor Hrvatske bratske zajednice je smatrao da je, uz prikupljanje pomoći, najvažnija zadaća propagiranje i svakim mogućim načinom i u najvećoj mjeri manifestiranje sloge među jugoslavenskim narodima. Preporučeno je da se jedinstvo osjećaja Hrvata, Srba i Slovenaca — njihovih zajedničkih interesa i težnji, te nade i vjere u sretniju budućnost u zajedničkoj domovini Jugoslaviji ističe svagdje i na svakome mjestu i svakom prilikom.

Uspješna akcija pomoći staroj domovini nije se mogla provesti bez usklađenosti rada svih velikih iseljeničkih organizacija Hrvata, Srba i Slovenaca. Stoga je Glavni odbor na istoj sjednici zaključio da se sve hrvatske, srpske i slovenske organizacije u kojima je okupljen naš narod u Americi pozovu da izaberu svoje predstavnike i zajedno ustanove jedan, središnji odbor jugoslavenskih organizacija. Taj bi odbor djelovao kao predstavništvo našeg naroda pred američkom javnošću. Istodobno su se organizirali i srpski i iseljenici koji su preko Srpskog narodnog saveza pozvali sve srpske ustanove na suradnju i pomoć poruшеноj domovini. To isto učinili su i slovenski iseljenici, koji su preko tiska pozvali sve slovenske organizacije na sastanak u Chicago, gdje su osnovali slovenski odbor koji je trebao organizirati američke Slovence za skupljanje pomoći.

Glavni odbor Hrvatske bratske zajednice izabrao je i ovlastio svoj posebni odbor da radi pomoći narodu u Jugoslaviji dade poticaj za održavanje sastanka sa srpskim i slovenskim odborom. Sastanak je održan 10. svibnja 1941. u Clevelandu, kada je osnovan Jugoslavenski pomoćni odbor.

Golema većina jugoslavenskih iseljenika po svojem je socijalnom sastavu pripadala radništvu, a po svom političkom opredjeljenju naprednim antifašističkim snagama. Nakon kapitulacije Jugoslavije iseljenici su morali voditi dvostruku borbu. Najprije protiv desničarske organizacije »domobranaca« koja je po svojim shvaćanjima bila vrlo bliska ustaškom pokretu u Hrvatskoj. Međutim, rad ove organizacije kao profašističke onemogućile su američke vlasti na samom početku rata. Mnogo težu borbu i s mnogo više reperkusija iseljenici su morali voditi protiv desničarske srpske organizacije Srpske narodne obrane i njezina glasila »Američki srbobran«. Ta organizacija i njezin list optuživali su čitav hrvatski narod za zločine Pavelićevih ustaša i za propast monarhističke Jugoslavije. Ovdje treba istaknuti da se napredni dio srpskih iseljenika okupljen oko lista »Slobodna reč« nije solidarizirao s takvim shvaćanjima. Osvrćući se na antihrvatsku propagandu, list »Zajedničar« pisao je da su nakon sloma Jugoslavije neprijatelji hrvatskog naroda pokušali preko svjetskog novinstva čitav hrvatski narod prikazati kao fašistički. U SAD su htjeli izazvati zabunu i nevjericu među američkim Hrvatima, optužujući ih za petokolonaštvo, a hrvatske prvake za pristaše Hitlera i Mussolinija, a sve u namjeri da se američki Hrvati odreknu svojega nacionalnog imena i svojih narodnih ideala.

Rukovodstvo Hrvatske bratske zajednice ulagalo je velike napore da se izglade sve nesuglasice između američkih Hrvata i Srba. U tu svrhu uprava je Zajednice uputila poruku Srpskom narodnom savezu: »Nema nikakvih opravdanih razloga da se mi američki Hrvati i Srbi međusobno mrzimo i svadamo. Jedan te isti neprijatelj ugrožava slobodu našu i naše djece ovdje i hoće da uništi naš narod od kojeg potječemo u staroj domovini.«

Neposredno nakon primitka poruke uprava Srpskog narodnog saveza posjetila je 7. travnja 1942. ured Hrvatske bratske zajednice i u razgovoru s funkcionarima Zajednice izrazila želju da američki Srbi i Hrvati zajedno sa Slovincima surađuju u pomaganju žrtvama rata i da zauzmu zajednički stav prema agresorima i njihovim planovima da raskomadaju Jugoslaviju. U tim razgovorima predstavnici Srpskog narodnog saveza istaknuli su da su »Savez i njegova uprava, članstvo i američki Srbi uopšte, spremni da rade i surađuju sa svim lojalnim američkim građanima koji tu lojalnost potkrepe delom, sa svakim onim koji se zalaže i radi za obranu demokratskih principa za koje se bori Amerika i njezini saveznici.«

Međutim, nastojanja jugoslavenskih iseljenika za međusobno sporazumijevanje ozbiljno je narušavala velikosrpska propaganda u SAD. U listopadu 1941. u SAD otpočeli su javnu protujugoslavensku kampanju list »Srbobran« i organizacija Srpska narodna obrana iz Chicaga kako bi dokazali da su Srbi protiv Jugoslavije. Služeći se oštrom šovinističkom argumentacijom, napadali su sve što je hrvatsko, slovensko ili jugoslavensko. List »Srbobran« i Srpska narodna obrana pokušali su se predstaviti kao zastupnici javnog mišljenja Srba. Isti ljudi bili su aktivni u vodstvu Srpske narodne obrane iz Chicaga i Srpskog narodnog saveza iz Pittsburgha. Mnoge osobe povezane s jugoslavenskom ambasadom u Washingtonu aktivno su sudjelovale u tom radu. Ambasador Konstantin Fotić stajao je do kraja iza te akcije.

Demokratske snage među iseljenicima počinju se u drugoj polovici 1942. suprotstavljati toj propagandi i šire u svijetu istinu o našoj borbi. Najviše zasluga za to imaju listovi »Narodni glasnik«, »Slobodna reč« i »Naprej«.

Glavna bitka između američkih Hrvata i ostalih naprednih jugoslavenskih iseljenika protiv Fotića i velikosrpske propagande vodila se na otkrivanju istine tko se u Jugoslaviji bori protiv okupatora i njihovih suradnika. Općenito je prihvaćeno da su se prve vijesti o otporu okupatoru (koje su stizale na Zapad) odnosile na Dražu Mihailovića i njegove četnike. Međutim, to ipak nije tako. Prve vijesti koje su prenosile razne novinske agencije nedovoljno su pokazivale da ustanak vode komunisti i Komunistička partija Jugoslavije. Međutim, ta je istina bila namjerno zataškavana. Jugoslavenska vlada u Londonu shvatila je da je partizanski otpor veliki politički kapital i htjela ga je prisvojiti za sebe.

U prvom razdoblju rata, dok su iseljenici u SAD bili zasipani vijestima o nedjelima Pavelićevih ustaša i o Nedićevoj izdaji i dok je u SAD širena oštra antihrvatska i antijugoslavenska propaganda, vijesti o otporu okupatoru na tlu Jugoslavije bile su primljene s najvećim oduševljenjem. Pojava Draže Mihailovića i pokušaj tumačenja u inozemstvu da se bori za Jugoslaviju i da ga slijede svi jugoslavenski narodi, u Americi je značila jaku podršku jedinstvu iseljenika i pomoć u borbi protiv Fotićeve velikosrpske propagande.

Potkraj srpnja 1942. stigle su u SAD vijesti o rezoluciji koju su 15. lipnja 1942. u Ostrošcu objavili predstavnici narodnooslobodilačkog pokreta Crne Gore, Boke i Sandžaka o izdaji Draže Mihailovića i suradnji

njegovih četnika s okupatorom. Tu vijest prenio je International News Service iz Ankare, a od te agencije preuzela ju je radio-stanica Slobodna Jugoslavija u Tiflisu u SSSR-u. Prvi list koji je prenio tu vijest bio je »Slobodna reč« iz Pittsburgha. U međuvremenu su preko radio-stanice Slobodna Jugoslavija stizali sve uvjerljiviji dokazi o izdaji Draže Mihailovića. Tek nakon toga K. Fotić sa svojim suradnicima počinje snažnu akciju podrške Mihailoviću. Neko vrijeme u tome je imao izuzetnu pomoć američke državljanke Ruth Michell.

Ipak je brojni i po tiraži velik iseljenički tisak bio sve uspješniji u iznošenju istine o borbi partizana. Demokratski list srpskih iseljenika »Slobodna reč« u opširnom je članku »Jugoslavija u borbi protiv fašizma u listopadu 1942. donio vijest: »Strana štampa je objavila da se uništenje željeznica i borba protiv okupatora u Jugoslaviji vodi pod rukovodstvom Draže Mihailovića. Vrhovni štab partizanskog pokreta smatra da je takav izvještaj o Narodnooslobodilačkoj vojsci očita greška, jer Draža Mihailović ne vodi nikakvu borbu protiv okupatora. Tu borbu vodi Vrhovni štab partizana. Ova izjava, kaže se u saopćenju agencije TASS, data je s potpisom Vrhovnog komandanta Narodne dobrovoljačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, Josipa Tita.« U »Slobodnoj reči« prvi se put Titovo ime spominje u tisku naših iseljenika i u zapadnoj štampi uopće.

List »Zajedničar« prvi put se na Titovu ličnost osvrnuo u rujnu 1943. objavivši fotografiju (onu istu koju su objavili Nijemci kad su raspisali nagradu za njegovo uhićenje). Uz ostalo, objavljeno je da je to prva Titova fotografija koja je stigla u Ameriku, da je Tito vođa partizana, te da mu je pravo ime Josip Broz. Već u studenome iste godine »Zajedničar« donosi članak pod naslovom »Odakle Titu ime Tito?«. Navodeći da je to njegovo ratno ime, list završava: »Bilo kako bilo, to je ime danas poznato po cijelom svijetu, a Tito poštovan od svih slobodoljubećih naroda.«

Nedugo zatim »Zajedničar« je na prvoj stranici donio fotografiju koja prikazuje kako Antun Augustinčić portretira Tita. U istom je broju objavljen članak Teodora Balka pod naslovom »Poznavao sam Tita«, koji je napisao za agenciju Overseas News Agency. Prenoseći članak, »Zajedničar« u uvodu kaže da je Tito od nepoznatog radnika postao junak dana, heroj nacije i uvažena ličnost koju respektiraju svjetski državnici i o kojemu dnevno piše svjetska štampa. Novinari, pisci i političari znatiželjno istražuju tko je Tito, tko je ličnost što se u pobijedenoj i porušenom Jugoslaviji uspjela suprotstaviti njemačkoj sili i vojskovođama kao što je Ervin Rommel. »Zajedničar« sa zadovoljstvom ističe da je Tito Hrvat koji je osvijetlao čast nacije.

Američka vlada i javnost od samog su početka, gledanou cjelini, simpatizirali i pomagali borbu naših naroda. Međutim, kad se radilo o ocjenjivanju karaktera te borbe u Jugoslaviji, onda je išlo mnogo teže. Zbog toga je Luj Adamič s pravom napisao: »Što se tiče događaja u Jugoslaviji to nije tek lokalni sukob, nego manifestacija osnovnih pitanja ovog rata, što znači osnovnih pitanja bilo kakvog mira koji će nakon rata uslijediti. U vezi s otporom protiv Osovine jugoslavenski narod je realizirao jednu socijalnu revoluciju, koju je domaća reakcija, pomagana od zapadnoevropskog imperijalizma, spriječavala krajnjim terorom kroz minulih dvadeset godina. Mihailović je kontrarevolucionalni agent ove reakcije i imperijalizma (...). Dozvolite da vas zamolim za malo napora da spoznate da Jugoslaveni, koji su toliko doprinijeli za pobjedu, sasna naravno, neće da budu opet zajašeni diktatorstvom pod zaštitom anglo-američke vojske (...). Zašto ne priznati jugoslavensku revoluciju sada? Ona nije gora nego što je bila američka revolucija.«

Na Drugom kongresu američkih Slavena u Detroitu 12. prosinca 1943. Adamič je u svojem govoru upozorio da nakon rata svijet, Evropa i Jugoslavija trebaju biti obnovljeni iz temelja. Razlog zašto se Mihailović nije borio protiv okupatora, a partizani su to činili, i zašto je on stalno i otvoreno inzistirao na odlučnoj borbi protiv partizana, leži u ulozi Jugoslavije u ratu i u tome kako će ona biti obnovljena nakon rata. Nedugo poslije propasti Jugoslavije 1941. narod je, ističe Adamič, odlučio boriti se protiv okupatora, ali i izgrađivati narodnu vlast, pa se tu zapravo radilo o revoluciji, ustanku naroda protiv vanjskoga i unutrašnjeg neprijatelja. Adamič će dalje zastupati istu tezu, pa je u listu »PM« 12. prosinca 1943. pisao da su vođe jugoslavenskog oslobodilačkog pokreta ljudi dobro obaviješteni o međunarodnoj situaciji i da vode disciplinirano svrsishodnu politiku i zbog toga neće izazvati nevjericu u međusavezničkim odnosima. Do osnivanja nove vlade sigurno ne bi došlo, tvrdi Adamič, bez odobrenja velikih sila. Čak i američka politika koja je pod velikim utjecajem legitimista, sigurno, nije bila protivna ovom koraku u revolucionarnoj i ratom obuhvaćenoj Jugoslaviji. Adamič želi sugerirati čitaocima da su se, sigurno, i predsjednik Roosevelt i sekretar Hull složili s tim. To bi bilo normalno jer oslobodilački pokret u svojim redovima okuplja predstavnike raznih nacija i religija i obuhvaća od 80% do 90% naroda Jugoslavije.

Sava Kosanović na velikoj skupštini jugoslavenskih iseljenika 5. prosinca 1943. nakon vijesti o odlukama AVNOJ-a izjavio je da je to logičan razvitak onoga što se dogodilo u Jugoslaviji i da je to put prema jedinstvu koje će biti jače nego ikada. AVNOJ predstavlja izražaj političke zrelosti Srba, Hrvata i Slovenaca. Kosanović je izjavio: »Ko hoće Jugoslaviju, demokratiju, slobodu i dostojanstvo čoveka, ko hoće uništenje fašizma, ko hoće jedinstvo Srba, Hrvata, Slovenaca — taj mora biti za partizanski front.«

Izuzetne zasluge u afirmaciji narodnooslobodilačkog pokreta i priznanju rada naprednog dijela našeg iseljeničtva imali su Slaveni kongres i Kongres američkih Hrvata. Slaveni kongres održan 25. i 26. travnja 1942. u Detroitu, uz pristanak i podršku američkih vlasti.

Kongres američkih Slavena trebao je, kao centralni organ, ujediniti 15 milijuna Amerikanaca slavenskog porijekla za vanjsku politiku predsjednika Roosevelta i za što veću pomoć državama i narodima koji se bore za svoju nacionalnu nezavisnost, a protiv nacističke agresije.

Prvom kongresu američkih Slavena u Detroitu prisustvovalo je više od 2000 delegata i 1000 gostiju iz svih krajeva SAD. Najveću delegaciju imali su američki Hrvati — više od 500 članova. Kongres je usvojio dvije rezolucije. Jednu o Amerikancima slavenskog porijekla, u kojoj se, među ostalim, kaže da oni trebaju učiniti sve što je u njihovoj moći da se osigura pobjeda SAD i njihovih saveznika nad fašističkom osovinom. U drugoj rezoluciji upućenoj slavenskim narodima u Evropi kaže se: »Mi smo s vama! Dok vi vodite svoju borbu, mi ćemo vršiti svoju dužnost, kako u tvornicama i na farmama Amerike, tako i na udaljenim frontovima ove velike svjetske bitke.«

U veljači 1943. održan je u Chicagu Kongres američkih Hrvata koji je ujedinio, organizirao i stotine tisuća Amerikanaca hrvatskog porijekla pokrenuo u akciju za pomaganje ratnih napora Sjedinjenih Američkih Država protiv fašističke osovine i za moralnu i materijalnu podršku oslobodilačkom ratu koji su narodi Jugoslavije vodili protiv okupatora i domaćih izdajnika. Bio je to jedan od najvećih pokreta u povijesti našeg iseljeničtva.

Na Kongresu američkih Hrvata sudjelovalo je 716 hrvatsko-američkih organizacija iz svih krajeva Sjedinjenih Američkih Država i Kanade. Prisustvovalo je 927 delegata koji su s velikim oduševljenjem prihvatili program borbe protiv međunarodnog fašizma i program za moralnu i materijalnu podršku narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji.

Na Kongresu američkih Hrvata dana je inicijativa za osnivanje šireg odbora koji bi uključio i predstavnike drugih južnoslavenskih naroda. U kongresnoj rezoluciji predloženo je da se osnuje zajednički odbor Amerikanaca južnoslavenskog porijekla, u koji bi ušli predstavnici centralnih organizacija svih američkih Hrvata, Srba i Slovenaca i Bugara. Vijeće američkih Hrvata preuzelo je zadaću da odmah pozove na suradnju i razgovore američke južnoslavenske centralne organizacije. Na zajedničkom sastanku zastupnika Kongresa američkih Hrvata, Srpskog vidovdanskog kongresa, Kongresa američkih Slovenaca i zastupnika Saveza američkih Makedonaca 7. kolovoza 1943. osnovan je Ujedinjeni odbor Amerikanaca jugoslavenskog porijekla, za čijeg je predsjednika izabran Luj Adamič, a za potpredsjednika Zlatko Baloković. Glavni zadatak Ujedinjenog odbora bio je rad na ujedinjavanju nacionalnih grupa i organizacija naših iseljenika, kao i neprekidno nastojanje da se američka javnost upozna s istinskim stanjem u staroj domovini. Adamičev izbor za predsjednika Ujedinjenog odbora i Balokovićev za potpredsjednika imao je posebno značenje jer su oni imali mnoge veze u američkim političkim i kulturnim krugovima. Oni su i prije svojeg izbora mnogo učinili da američka javnost sazna pravu istinu o NOB-i.

Ujedinjeni odbor redovito je izdavao »The Bulletin of the United Committee od South-Slavic Americans« u New Yorku, a urednik mu je bio Adamič. Već kroz nekoliko mjeseci Ujedinjeni je odbor objavio niz brošura kao Borba za Balkan, Titov partizanski pokret, Jugoslavenski narodi se bore da žive (od Tita), Maršal Tito i njegove junačke grupe, Borba Jugoslavena s američkog gledišta, Jugoslavija i Italija i dr. Svi ti radovi tiskani su na engleskom jeziku, a svaka publikacija u više od 25 000 primjeraka. U godinu dana rada Ujedinjenog odbora publicirano je preko milijun primjeraka različite političke literature o Jugoslaviji, tj. o borbi za novu Jugoslaviju. Više od 80% došlo je u ruke Amerikancima, a ostalo našim iseljenicima.

Ujedinjeni je odbor organizirao javne skupštine, radijske emisije, konferencije za novinstvo i različite druge priredbe na kojima su o događajima u Jugoslaviji govorili ne samo predstavnici Ujedinjenog odbora nego i druge ugledne američke ličnosti. Ova intenzivna aktivnost Ujedinjenog odbora potpomognuta radom pojedinih jugoslavenskih nacionalnih grupa predstavljala je najviši domet u organizaciji jugoslavenskog iseljeničtva u SAD. Oko Ujedinjenog odbora okupile su se mnoge ugledne ličnosti naših iseljenika koje su imale vidnu ulogu u američkom privrednom, političkom i kulturnom životu. Svojom razgranatom djelatnošću Ujedinjeni je odbor pokrenuo i u prilog narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji aktivirao i mnoge druge ugledne Amerikance porijeklom iz Jugoslavije. Zasluga je tih ljudi da su SAD tako brzo priznale novu Jugoslaviju.

Uz moralnu i političku podršku naši su iseljenici pružili i nesebičnu materijalnu i drugu pomoć narodima Jugoslavije.

Odmah na početku rata američka je vlada osnovala President's War Relief Control Board za prikupljanje pomoći državama u antihitlerovskoj koaliciji. War Relief Board trebao je za svaku zemlju osnovati posebni odbor koji će za dotičnu zemlju dobiti određenu svotu pomoći iz općeg

fonda. Koristeći se svojim vezama u Washingtonu, K. Fotić je za Jugoslaviju uspio osnovati United Yugoslav War Relief Fund. U odbor su ušli mnogi istaknuti Amerikanci. O svojim aktivnostima Odbor je izvještavao preko posebnog »News Bulletin United Yugoslav Relief Fund« koji je izlazio u New Yorku. Naši iseljenici jednodušno su odbili suradnju s tim odborom koji zato nije imao utjecaja među našim ljudima.

Glavni odbor Hrvatske bratske zajednice izabrao je i ovlastio svoj posebni odbor da radi pomoći narodu u Jugoslaviji dade poticaj za sastanak sa srpskim i slovenskim odborom. Sastanak je održan 10. svibnja 1941. u Clevelandu i na njemu je osnovan Jugoslavenski pomoćni odbor.

Na žalost, nakon političkih nesporazuma u redovima jugoslavenskih iseljenika došlo je i do rascjepa u Jugoslavenskom pomoćnom odboru. Uz suglasnost američkih vlasti stvorena su tri odbora, hrvatski, srpski i slovenski. To je mnogo otežalo akciju skupljanja pomoći.

Tek u drugoj polovici 1944. predloženo je da se stvori jedinstveni odbor za pomoć, koji je ustanovljen 14. prosinca pod nazivom The War Relief of Americans of South Slavic Descent. Na čelu tog odbora bio je Zlatko Baloković, koji će kasnije pisati da nikada ni u jednom odboru koji su stvorili američki Slaveni nije bilo toliko uglednih Amerikanaca kao u ovom. Počasni predsjednik bila je Eleonora Roosevelt. Odbor su pomagali i njegovim priredbama prisustvovali senatori, članovi Kongresa, gradonačelnici, guverneri država, umjetnici, znanstvenici i pisci. U crkva, sinagogama, školama skupljalo se za obuću, lijekove, hranu, ambulante i dr. kako bi se spasili životi stradalih u Jugoslaviji.

Jugoslavenski odbor za pomoć Jugoslaviji do 1949., kada je prestao s radom, skupio je različite robe i novca u ukupnom iznosu od 3 264 649 dolara.

Kako se rat primicao kraju, tako je i udjel američkih Jugoslavena u antifašističkom pokretu Amerike bio sve veći. Na Slavenskom kongresu 1944. tisuću delegata predstavljalo je vrlo velik broj organizacijama čije je političko opredjeljenje bilo mnogo jedinstvenije nego na prvom slavenskom kongresu. Na tom je kongresu hrvatska grupa bila najbrojnija. Na kongresu je istaknuto da su Jugoslaveni najaktivnija grupa u velikom anti-fašističkom pokretu američkih Slavena.

Drugi kongres američkih Hrvata održan je u travnju 1947., dakle dvije godine nakon završetka rata. Kongresu je prisustvovalo oko 600 delegata. Činjenica da na tom kongresu nisu bili neki pojedinci i organizacije činila je skup politički jedinstvenijim.

Drugi kongres američkih Hrvata poslao je poziv Titu, u kojem je, uz ostalo, istaknuto da će američki Hrvati složno surađivati sa svim demokratskim i naprednim snagama u Americi. U pozivu se doslovno navodi: »Mobilizirat ćemo sve naše umne i fizičke snage da se ustanovi blisko prijateljstvo i najuža suradnja između naroda Sjedinjenih Američkih Država i naroda Jugoslavije (...). Ukinuće trule monarhije i proglašenje FNR Jugoslavije silno je odjeknulo i oduševilo jugoslavenske iseljenike svuda u svijetu. Znajući što su sve naši narodi pretrpjeli za vrijeme oslobodilačkog rata i s kakvim su divovskim naporima pristupili izgradnji svoje zemlje, mi se obavezujemo da ćemo vam pomoći u svemu što budemo mogli.«

Kongres je završen narodnim zborom na kojem je bilo prisutno 2000 ljudi. Tim kongresom ujedno je završeno i jedno razdoblje političke povijesti američkih Jugoslavena. Ono je počelo još potkraj prošlog stoljeća kad su prvi naši doseljenici nastojali upoznati Amerikance s našim narodom i njegovom borbom za slobodu. Boreći se protiv Austro-Ugarske,

a kasnije protiv nenarodnih režima u staroj Jugoslaviji, oni su stekli i velike zasluge za afirmaciju naše narodnooslobodilačke borbe u drugom svjetskom ratu.

Naši iseljenici u Kanadi usko su surađivali s iseljenicima iz SAD šaljući svoje predstavnike na sve značajnije iseljeničke manifestacije i birajući svoje delegate u iseljenička predstavnička tijela. Nosilac značajnijih iseljeničkih aktivnosti bio je Savez kanadskih Hrvata, politički neovisna, a organizacijski samostalna kulturno-prosvjetna organizacija, osnovana u vrijeme kad se osjećala potreba za ujedinjavanjem manjih lokalnih iseljeničkih organizacija radi pomoći narodnooslobodilačkoj borbi. Savez kanadskih Hrvata imao je oko 4000 članova i sa Savezom kanadskih Srba i Zvezom kanadskih Slovencev bio najsnažnija organizacijska skupina našeg naroda u Kanadi.

Na poticaj Saveza kanadskih Hrvata predstavnici 87 iseljeničkih organizacija osnovali su u lipnju 1944. Vijeće kanadskih Južnih Slavena. U Vijeće se udružilo 118 organizacija, tj. ogranaka Saveza kanadskih Hrvata, Saveza kanadskih Srba, Zveze kanadskih Slovencev, zatim odsjeka Hrvatske bratske zajednice, Slovenskog potpornog društva »Bled« i različitih drugih organizacija. Vijeće je već na samom početku imalo 8000 članova iseljenika.

Glavni zadatak Vijeća bio je popularizacija narodnooslobodilačke borbe i skupljanje materijalne pomoći za narode Jugoslavije. Organiziranje pomoći imalo je široke razmjere pa je u ratu u gotovu novcu skupljeno oko 350 000 dolara, a vrijednost skupljene robe iznosila je oko 200 000 dolara.

Posebno je bio zapažen i vrijedan pothvat skupine iseljenika iz Kanade koji su 21. travnja 1943. posredovanjem savezničkih vojnih štabova prebačeni avionima i padobranima spuštene na oslobođeni teritorij Jugoslavije. Nakon toga preko savezničkih misija uspostavljena je stalna veza između komande savezničkih snaga u Africi i štabova NOV-a, a poslije toga počela je stizati znatna vojna i materijalna pomoć za NOV. Nekoliko puta saveznički su avioni iz Kanade u Jugoslaviju prebacili 48 iseljenika. Poslije dolaska u domovinu oni su se izravno uključili u borbene akcije narodnooslobodilačkog pokreta.

Napadom Njemačke na Jugoslaviju naši iseljenici širom Južne Amerike počeli su spontano obnavljati djelovanje Jugoslavenske narodne obrane osnovane u prvom svjetskom ratu u borbi protiv Austro-Ugarske. Osnovana su tri centra: u Buenos Airesu, Santiagu i Rio de Janeiru. Organizacije Jugoslavenske narodne obrane na Atlantiku Južne Amerike prihvatile su Ustavne odredbe iz 1916. donesene na zboru u Antofagasti.

Na žalost, rad uprave JNO na Pacifiku već u veljači 1942. zapao je u tešku krizu. Uprava je poslije podnijela ostavku, a od 29. listopada do 1. studenoga 1942. održan je u Santiagu izvanredni zbor JNO, na kojem je za novog predsjednika bio izabran Boško Babarović.

Teškoće na koje je u prvim godinama rata nailazila Jugoslavenska narodna obrana rezultat su pogrešnih stavova u političkom pogledu, posebno u razdoblju između dvaju svjetskih ratova. Zato je veliki sveslavenski kongres održan u Montevideu u jesen 1943. imao izuzetnu važnost za pravilno opredjeljivanje naših iseljenika u Južnoj Americi u odnosu na narodnooslobodilačku borbu. Tom kongresu prisustvovali su i delegati južnoslavenskih iseljeničkih organizacija iz Argentine, Čilea, Bolivije i Brazila. U svojoj rezoluciji, koja je izrazila stav svih slavenskih iseljenika u Južnoj Americi prema događajima u drugom svjetskom ratu, kongres po-

sebno pozdravlja narodnooslobodilačku borbu u Jugoslaviji. Kako bismo što jasnije objasnili ovaj proces pozitivnog diferenciranja, citirat ćemo dio zapisnika zбора JNO u Južnoj Americi u Antofagasti: »Vratimo se malo natrag. Prvi znaci podjele u našim redovima pojavili su se sa prvim vijestima o borbama partizana. Na zadnjoj izvanrednoj sjednici, poslije izbora sadanje Centralne uprave, upozorio je na borbu partizana potpredsjednik za Peru, g. Petar Obuljen, koji je tražio da se zbor o tom pitanju izjasni. Zbor to nije učinio, već je pitanje izbjegnuto formulom odavanja počasti svim borcima. Kako su te vijesti o borbi u domovini svakim danom zadavale više misli i briga, to smo u aprilu 1943. godine smatrali da je ponovo potrebno da se poduzmu neki koraci u cilju održanja redova u organizaciji, jer smo opažali da se među članstvom javlja zabuna.«

Upravo JNO obraćala se kraljevskoj vladi u Londonu i Kairu tražeći obavijesti o onome što se zbiva u domovini. Tako je 28. travnja 1943. predsjedniku Ministarskog savjeta dr. Slobodanu Jovanoviću upućeno opširno pismo u kojem je o pitanju borbe partizana istaknuto sljedeće: »O partizanima se mnogo piše u ovdašnjim i stranim novinama i revijama: tvrdi se da im snaga dosiže 150.000 ljudi, a često se u tim novinama opisuju uspjele ratne operacije iz predjela za koje se znade da su pod isključivom kontrolom partizanskih snaga. Radio-stanica Rakovica, u svojim dnevnim prijenosima za Južnu Ameriku, ističe vrlo često žestoke borbe između ustaša i Partizana. Pojmljivo je, dakle, da naše iseljeničtvo, pod neprekidnim pritiskom vijesti o herojskim podvizima partizanskih odreda, vjeruje u sudjelovanje partizana u borbi za oslobođenje domovine i da pretpostavlja da je razlog podvojenosti između partizana i odreda generala Mihailovića neke druge naravi.«

Ni na ovo pismo ni na neke druge predstavke kraljevska vlada nije smatrala potrebnim da odgovori. Međutim, uprava Jugoslavenske obrane nije se obeshrabila. Još u ožujku 1943. ona je potpredsjedniku SAD Henryju Wallaceu, prigodom njegova posjeta Čileu, predala memorandum o svrsi i ciljevima Jugoslavenske narodne obrane. U njemu je istaknuta nada da će Saveznici razumjeti borbu partizana ukoliko to ne bi učinila kraljevska vlada.

U veljači 1943. hrvatski iseljenici u SAD održali su kongres američkih Hrvata u Chicagu. Budući da je uprava JNO smatrala da ima istovjetne poglede s organizatorima kongresa, delegirala je istaknutu ličnost iz svojih redova i nekadašnjeg predsjednika JNO Franu Petrinovića da je zadržan na kongresu u Chicagu, da pozdravi skup i da usvojenu rezoluciju pošalje upravi na ratifikaciju. Petrinović je prisustvovao kongresu, održao zapažen govor u kojem se osvrnuo na politički razvoj Jugoslavije, apelirao na jedinstvo svih jugoslavenskih naroda i preporučio osnivanje zajedničkog odbora svih hrvatskih, srpskih i slovenskih iseljenika sa svrhom da taj odbor organizira borbu protiv fašizma.

Uprava Jugoslavenske narodne obrane sazvala je za 17. prosinca 1943. predstavnike ogranaka na zajednički sastanak. Na tom sastanku trebalo je razmotriti držanje kraljevske vlade prema narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji. Međutim, taj poziv pokazao je da još nije bilo postignuto jedinstvo JNO, jer se mnogi ogranci nisu odazvali. Zbog toga je Centralna uprava 7. ožujka 1944. uputila izjavu svem članstvu organizacije da bi se članstvo upoznalo s problemima i organizacijskim nesuglasicama. Ta je izjava dokument od prvorazredne važnosti jer nam danas jasno govori o odlučnom zauzimanju naprednih snaga među našim iseljenicima u Južnoj Americi u borbi za iznošenje istine o onome što se tije-

kom rata događalo u našoj zemlji. Zbog svega toga jedan njezin dio citirat ćemo na ovome mjestu: »Centralna uprava Jugoslaveske narodne obrane na Pacifiku stoga izjavljuje:

- da smatra maršala Josipa Broza (Tita) nosiocem današnje borbe jugoslavenskih naroda za njihovo oslobođenje i da u njegovom pokretu vidi potrebite preduslove za bolji nacionalni i socijalni poredak Jugoslavije i za solidne i trajne veze sa bratskim slavenskim narodima;
- da ona dosljedno tome preporučuje da se narodnooslobodilačkoj vojsci pruži sva moguća materijalna i moralna pomoć u njenim natčovječnim podvizima za oslobođenje domovine, onako kako određuju pravila Jugoslavenske narodne obrane na Pacifiku;
- da politika, koju je vodila i koju danas vodi Kr. Vlada u Kairu, ne odgovara ni interesima Jugoslavije, ni slavenstva, a niti interesima opće borbe Saveznika protiv neprijatelja čovječanstva. Ona je kontinuitet one iste partijske politike, koja je ranije toliko zla nanijela zemlji i narodu u nacionalnom i ekonomskom smislu;
- da žali što Nj. V. Kralj nije našao način da se oslobodi upliva profesionalnih političara, kojima ambicije, lični ili partijski interesi ne dozvoljavaju da vide pravi put u kojem bi morala da se kreće naša državna politika radi dobra naroda i zemlje.«

Reakcije na Izjavu Centralne uprave Jugoslavenske narodne obrane od 7. ožujka 1944. bile su velike, u mnogim ograncima došlo je do pomutnje, a ponegdje i do pokušaja otvorenog rascjepa. U takvim prilikama ogranci JNO počinju se redom izjašnjavati za što hitnije stvaranje jedinstva JNO u Južnoj Americi. Važnu ulogu u tome odigrala je iseljenička kolonija u Magallanesu, gdje su se napredni iseljenici tijekom 1943. okupljali i dogovorili kako pružiti podršku narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji. U srpnju 1944. sazvali su veliki sastanak na kojem su jednoglasno prihvatili i objelodanili »Manifest« jugoslavenske kolonije u prilog narodnooslobodilačkog pokreta kojemu je na čelu Josip Broz Tito. Težnja za jedinstvenom JNO došla je iz Argentine, gdje se u Buenos Airesu sastao 17. i 18. svibnja 1944. zbor uprave svih jugoslavenskih organizacija u Argentini. Na tom skupu, uz ostale važne zaključke, prihvaćena je Rezolucija JNO od 7. ožujka. Radi realizacije odluka donesenih 17. i 18. svibnja 1944. u Buenos Airesu, središnji odbori JNO iz Argentine i Brazila poslali su 25. srpnja 1944. svojeg delegata u Santiago sa zadatkom da Centralna uprava ispita mogućnost za saziv zбора JNO u Južnoj Americi u Antofagasti. Tom prilikom konačno je dogovoreno da se zbor održi od 29. listopada do 1. studenoga 1944. Dogovoren je i zadatak zбора: ostvariti jedinstvo svih Jugoslavena u Južnoj Americi; uspostaviti suradnju s onima koji se u zemlji bore za potpunu slobodu i jedinstvo svih dijelova Jugoslavije; pomoći braći u izbjeglištvu; pružiti punu podršku narodnoj vladi u pogledu postizanja jugoslavenskih nacionalnih revindikacija i ratnih reparacija; inaugurirati kult slavenskog bratstva i suradnje.

U zakazano vrijeme u Antofagasti sastali su se predstavnici svih organizacija Jugoslavenske narodne obrane iz Južne Amerike. Svojom reprezentativnošću i brojem sudionika zbor je izazvao veliku pažnju iseljeničke javnosti, ali također i javnosti i političara u mnogim južnoameričkim državama.

Tisak u Antofagasti objavljivao je iscrpne podatke i dnevne izvještaje o toku zasjedanja zбора JNO. Listovi »El Mercurio«, »El Abecé«, »El Popular« i »La Opinion« srdačno su pozdravili delegate iz južnoameričkih

gradova, objavljivali njihova imena i tumačili svrhu sastanka. Poslije završetka rada zбора izabrana je uprava Jugoslavenske narodne obrane.

Nakon izbora Centralne uprave i postignutog jedinstva, zbor JNO nastavio je rad kao kongres JNO za Južnu Ameriku, donijevši važne odluke za daljnje jedinstveno djelovanje iseljenika u pružanju političke i materijalne podrške narodu u domovini.

Kongres Jugoslavenske narodne obrane za Južnu Ameriku nastavio je rad u poslijeratnim godinama, pa je tako od 23. do 26. siječnja 1947. u Santiagu de Chile održao svoje redovito zasjedanje na kojemu je podnesen izvještaj o radu, izabrana nova uprava i ponovno istaknuta odanost narodu u domovini i politici nove Jugoslavije.

Kad govorimo o političkom radu naših iseljenika u Južnoj Americi, onda svakako trebamo posebno istaknuti njihova nastojanja da se očuva integritet jugoslavenskih granica. Još 1943. ogranak JNO »Jadran« angažirao je istaknutog čileanskog novinara Franju Eterovića da na radiju u Santiagu održi niz predavanja o problemima jugoslavenske granice prema Italiji. Ta su predavanja kasnije tiskana u brošuri pod naslovom »Actualidades Yugoslavs«. Kada su u srpnju 1943. udruženja »Italia libre« u Argentini, Urugvaju, Paragvaju, Peruu i Čileu uputila s kongresa u Montevideu peticiju vladama Ujedinjenih naroda tražeći da se talijanskom narodu prizna pravo na teritorijalni integritet, Centralna uprava JNO obratila se tim vladama ističući činjenicu da je napadom fašističke Italije na Jugoslaviju automatski prestao vrijediti ugovor o granicama, te da Jugoslaveni s pravom očekuju konačno pripojenje svojoj zemlji svih onih krajeva koji joj pripadaju, a koji su prije rata bili unutar granice Italije. Peticija uprave JNO objavljena je u čileanskom tisku.

Luka Bonačić objavljivao je u listu »Jugoslavensko novo doba« dvije stranice na španjolskom, u kojima je domaću javnost obavještavao o našim problemima. U istom gradu Mjesni odbor Južnih Slavena objavio je četiri brošure na španjolskom jeziku: »Delimitación de Fronteras entre Yugoslavia e Italia« dr. Josipa Smodlake; »Diferendo yugoslavo-italiano« Boška J. Babarovića; »El Problema de Trieste« Ivana Coka; te »La Realidad de la Republica Federal Popular de Yugoslavia a traves de las opiniones de un Mexicano« istaknutog meksičkog književnika i pisca dr. Viktora Manuela Villasenora.

Spomenute brošure bile su podijeljene istaknutim političarima, novinarima i javnim radnicima u Južnoj Americi. U nastojanjima iseljenika da se pravedno riješi naš granični spor s Italijom, u listu »Jugoslavenski glasnik« čitamo sljedeće: »Od početka 1945. godine, pa sve do konferencije na kojoj je riješeno granično pitanje između Italije i Jugoslavije, Glavni odbor je u suradnji s ograncima dizao glas protesta iseljenih Jugoslavena protiv nepravdi koje su se nanosile našem narodu u rješavanju toga pitanja. Poslali smo veliki broj brzogovornih predstavnika našoj i ostalim savezničkim delegacijama na svim konferencijama, podržavajući naše pravedne narodne zahtjeve da se svi krajevi u kojima obitavaju Jugoslaveni nađu unutar granica naše domovine.«

Važan oblik angažiranja naših iseljenika u Južnoj Americi prema narodu u staroj domovini predstavlja i akcija skupljanja materijalne pomoći ratom stradalim osobama. Akcija je zapravo počela kad su u Čile stigle vijesti o našim izbjeglicama u El Shattu u Egiptu. Akciju je pokrenuo ogranak »Jadran« skupivši novac i robu, što je bilo odmah upućeno u Egipat. I ogranak »Dalmacija« odmah se angažirao u skupljanju pomoći uputivši u Egipat 800 kg različite robe, 600 pari cipela za žene i

djecu, te 550 funti sterlinga u novcu. U London je bilo upućeno 500 funti za potrebe Narodnooslobodilačke vojske. Ukupna pomoć upućena u Egipat iznosila je milijun i pol pezosa. Prema podacima »Jugoslavenskog glasnika«, materijalna pomoć narodu u domovini do kraja 1946. iznosila je 620 sanduka ukupne težine 90 757 kg. Vrijednost poslane robe iznosila je 12 milijuna pezosa.

U Australiji se rad naših iseljenika u davanju podrške narodnooslobodilačkoj borbi odvijao u uvjetima geografske udaljenosti i japanskog okruženja. To je svakako karakteriziralo rad iseljenika i diktiralo oblike aktivnosti. Nosilac akcija bio je Savez jugoslavenskih iseljenika u Australiji. Savez je okupljao iseljenike i preko svojega glasila »Napredak« širio istinu o narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji, koristeći se informacijama Sveslavenskog komiteta u Moskvi. Savez je slao poruke savezničkim vladama tražeći priznavanje NOV-a i AVNOJ-a. U Sydneyu je 27. svibnja 1943. održana 5. konferencija Saveza jugoslavenskih iseljenika. Tom prilikom prihvaćena je i saveznicima upućena rezolucija sa zahtjevom da se NOV-u i AVNOJ-u dade puno priznanje. Savez je u svojim nastojanjima da pomogne narodnooslobodilački pokret u Jugoslaviji angažirao mnoge istaknute ličnosti australskog društva i političkog života. Na zboru jugoslavenskih iseljenika održanom 22. veljače 1944. u Sydneyu osnovan je Centralni odbor za pomoć Jugoslaviji sa sjedištima u Sydneyu i Aucklandu. Predsjednik Odbora bio je Ivan Kosović, a sekretar Petar Todorčić. Budući da je u zapadnoj Australiji živjela gotovo većina svih iseljenika na tom kontinentu, a i polovica ogranka Saveza djelovala je tamo, donesena je odluka da se u Perthu osnuje Pokrajinski odbor. Ovi odbori bili su registrirani kod australskih vlasti koje su redovito pratile njihov rad.

Iseljenici iz Australije, zbog ratnih prilika, nisu mogli sve do god. 1944. pružiti izravnu materijalnu pomoć. Međutim, kako se rat bližio kraju, počela je i sve intenzivnija akcija na skupljanju pomoći. Osim u novcu, ona se sastojala u robi, hrani i drugim artiklima. Iz Australije je upućeno oko 1 500 000 dolara, uključujući u tu svotu i 200 000 dolara za gradnju dječjeg doma u Bihaću.

Odmah poslije napada Njemačke na Sovjetski Savez naši iseljenici u Novom Zelandu okupljeni u »Hrvatskom pripomoćnom društvu« stupili su u akciju i za 14. rujna 1941. sazvali sastanak na kojem je bio osnovan »Slavonic Council Aims« za pomoć Sovjetskom Savezu. Neki članovi društva počeli su redovito davati dio svojih zarada na ime pomoći, i tu je svotu »Slavonic Council« u dva navrata preko sovjetskog ambasadora u Londonu poslao u Kijev za gradnju bolnice.

»Slavonic Council« radio je u dogovoru s jugoslavenskim i čehoslovačkim konzulatima. Zadatak mu je bio unapređivanje razumijevanja i suradnje među Slavenima nastanjenim u Novom Zelandu. Razvijao je i suradnju sa slavenskim organizacijama izvan zemlje, kojih su ciljevi bili borba protiv neprijatelja Slavena. »Slavonic Council« morao je pomagati i borbu za slobodu slavenskih naroda i njihovih vlada ako su ove bile lojalne svojem narodu i nisu izvršile izdaju. Također je morao pomagati saveznike i iskazati punu lojalnost Novom Zelandu. To je ostvarivao tiskanjem publikacija, poziva, letaka i drugih materijala s pomoću kojih su afirmirani slavenska kultura i nacionalni ciljevi. »Slavonic Council« izdavao je bilten »The United Front« — Slavensko jedinstvo.

U 1942. nekoliko je tisuća brojeva novina »The United Front« podijeljeno ministrima, parlamentarcima, profesorima, predavačima, svim uredništvima, čitaonicama, gradskim načelnicima i dr. Iseljenicima je bio

upućen poziv da novine dijele uvažanim Novozelancima širom zemlje, jer, pisalo je u listu, »može doći vrijeme kad bismo mogli trebati te ljude koji će znati tko su Slaveni, koji će znati naš slavenski ratni doprinos i koji će razumjeti naše ciljeve«.

Bilten »The United Front« odigrao je važnu ulogu pri upoznavanju novozelandske javnosti s radom naših iseljenika, i to upravo zato što je bio tiskan na engleskom jeziku. Primjerice navodimo broj od 10. srpnja 1943. u kojem piše kako je »Jugoslaveski klub« u Aucklandu dao 100 funti za Treći zajam slobode. Klub je iste iznose dao i za prošle zajmove. Pisalo je i o tome kako je Klub pokrenuo akciju slanja paketa na ratište novozelandskim vojnicima jugoslavenskog porijekla.

Vijesti o raspadu prijeratne Jugoslavije i o zbivanjima u rodnom kraju naši su iseljenici doživjeli kao najveću tragediju. Zato su prve informacije o narodnom ustanku i o otporu okupatoru izazvale u njima neopisiv ponos. I nije čudno što su oni, jednako kao iseljenici i javnost širom svijeta, spremno prihvatili dezinformaciju da je na čelu otpora Draža Mihailović. Međutim, kada su saznali pravu istinu o zbivanjima u Jugoslaviji, 24. siječnja 1943. sazvali su masovni zbor na kojem su osudili izdaju Draže Mihailovića i držanje jugoslavenske vlade u Londonu. S tog zbora bile su upućene rezolucije Churchill, Roosevelt, Staljinu i jugoslavenskoj vladi u Londonu. O toj skupštini list »Napredak« navodi kako je glavno pitanje o kojem se raspravljalo bila herojska borba partizana protiv okupatora i Mihailovićeve izdaja.

Nezadovoljni politikom jugoslavenske vlade u Londonu, naši su iseljenici ponovno s jedne skupštine, održane u Aucklandu potkraj srpnja 1943., poslali protest jugoslavenskoj vladi zbog njezina podržavanja Mihailovića. Na toj skupštini bila je izglasana i rezolucija u kojoj se davalo puno priznanje Narodnooslobodilačkoj vojsci i Vijeću narodnog oslobođenja Jugoslavije.

Otpor u domovini i uspješan razvoj narodnooslobodilačke borbe jasno su našim ljudima u Novom Zelandu pokazivali da se moraju organizirati u jaču i čvršću organizaciju. Osim toga, »Slavonic Council« zahvatila je teška kriza.

Sveslavenski savez činili su »Hrvatsko pripomoćno i dobrotvorno društvo«, »Jugoslavenski klub« u Wellingtonu i čehoslovački klub. Osnivačka skupština odlučila je da Savez objavljuje svoje glasilo »Slavenski glasnik«. Zadatak glasila bio je izvještavanje o radu i aktivnostima Saveza, kao i drugim pitanjima aktualnim u vrijeme rata. U vrlo kratko vrijeme u Savez se uključio velik broj članova. Imao je više od 1 200 aktivnih članova, a 99% članova činili su Hrvati, članovi »Hrvatskog pripomoćnog i dobrotvornog društva«.

Osnovni zadatak Sveslavenskog saveza bio je borba za priznanje i afirmaciju NOB-a. Savez je 19. rujna 1943. organizirao masovni zbor s kojeg su bili upućeni pozdravi Narodnooslobodilačkoj vojsci i AVNOJ-u. S tog zbora upućena je rezolucija u kojoj se isticalo kako je AVNOJ jedini istinski predstavnik naroda Jugoslavije. Zaključeno je također da će naši ljudi u Novom Zelandu svim sredstvima pomoći to narodno predstavništvo i Narodnooslobodilačku vojsku Jugoslavije u borbi protiv fašizma do konačne pobjede. Također je zaključeno da od Ujedinjenih naroda treba tražiti da priznaju narodnooslobodilačku borbu i AVNOJ.

Važan zadatak Sveslavenskog saveza bio je i skupljanje pomoći za narod u domovini. Tom aktivnošću započelo se još u ratu. Na zboru u Aucklandu 6. veljače 1944., kojem je prisustvovalo oko 250 ljudi, zaključeno je

da treba početi s akcijom sabiranja novca za kupnju lijekova potrebnih u domovini. Tom prilikom skupljene su 2362 funte. Slični zborovi održani su i u drugim naseljima naših ljudi. U akciju su se preko ženske sekcije »Hrvatskog pripomoćnog i dobrotvornog društva« uključile i žene.

Završetak drugoga svjetskog rata, oslobođenje naše zemlje i stvaranje FNR Jugoslavije bilo je na najsvečaniji način proslavljeno u svim našim naseljima u Novom Zelandu. U Aucklandu je na poticaj Sveslavenskog saveza izabran zajednički odbor u koji su ušli predstavnici »Hrvatskog pripomoćnog i dobrotvornog društva«, Dalmatinskog kuglačkog saveza, Omladine sveslavenskog saveza i »Jugoslavenskog kluba«. Odbor je organizirao veliku proslavu. Među brojnim pozdravnim govorima posebno je odjeknula izjava S. Jeličića: »Mi možemo biti ponosni da smo sinovi i kćeri velikog slavenskog plemena, a posebno herojskog jugoslavenskog naroda, koji je svojom borbom zadivio cijeli slobodoljubeci svijet.

Sa svečane proslave u Wellingtonu članovi »Jugoslavenskog kluba« uputili su drugu Titu ovaj brzoglas: »'Jugoslavenski klub' u Wellingtonu svečano je proslavio proglašenje Federativne Narodne Republike Jugoslavije. S ove proslave jednodušno Vas pozdravljamo. Dragi Maršale! Radujemo se i čestitamo Vam na ovoj novoj i velikoj pobjedi Narodnog fronta Jugoslavije. Obecavamo Vam našu punu moralnu i materijalnu pomoć u daljem radu«.

U okupiranim evropskim zemljama naši iseljenici dali su znatan doprinos pokretima otpora. Tako je u ilegalnim organizacijama u Belgiji djelovalo oko 2000 jugoslavenskih iseljenika, a u oružanom pokretu otpora te zemlje sudjelovalo je oko 150 jugoslavenskih iseljenika. Oni su u Belgiji imali i svoje odrede »Đuro Đaković« i »Blagoje Parović«. Naši iseljenici u Belgiji osnovali su 8. listopada 1944. društvo »Slobodna Jugoslavija«. Ovo društvo odigralo je zapaženu ulogu u radu naših iseljenika za pomoć NOB-u. Preko svojih sekcija društvo je skupilo znatnu materijalnu pomoć za domovinu, brinulo se o našim ratnim zarobljenicima i političkim deportiranim koji su se preko Belgije vraćali kućama.

Djelatnost jugoslavenskih iseljenika u Francuskoj bila je raznovrsna. Sredinom 1943. osnovali su Narodni odbor za oslobođenje Jugoslavije u Francuskoj. Odbor je odmah pristupio Međunarodnoj antifašističkoj organizaciji iseljenika koja je okupljala sve iseljeničke skupine iz francuskog pokreta otpora. Gotovo u svim mjestima u kojima su živjeli naši iseljenici osnovali su NOO-i. Uz rad među našim iseljenicima, ti su odbori pomagali i pokrete otpora francuskih rodoljuba. Potkraj lipnja 1944. održana je u Parizu konferencija delegata svih odbora NOP-a Jugoslavena u Francuskoj. Na konferenciji su određeni zadaci NOO-a u Francuskoj, a to su:

1. Okupljanje jugoslavenskih iseljenika oko NOP-a radi pružanja aktivne pomoći narodima Jugoslavije u borbi za konačno oslobođenje.
2. Pružanje pomoći demokratskom pokretu Francuske.
3. Rad na propagandi kako bi se francuska javnost što bolje upoznala s oslobodilačkim pokretom jugoslavenskih naroda.

Naši iseljenici u Francuskoj počeli su u listopadu 1944. izdavati i list »Nova Jugoslavija«.

U želji da NOB-u jugoslavenskih naroda pomognu ne samo politički i materijalno nego i vojnički, rudari jugoslavenskog porijekla u departmanu Pas de Calais formirali su partizanski odred s namjerom da ga prebace u Jugoslaviju i priključe NOV-u. Posredovanjem Vojne misije NOV u Francuskoj taj je odred u prosincu 1944. upućen iz Marseillea preko Barija

u Jugoslaviju. Kao borci 5. prekomorske brigade ti su iseljenici kraj rata dočekali u svojoj zemlji. Neki od njih poginuli su u završnim operacijama za oslobođenje zemlje.

Tijekom drugoga svjetskog rata u Švicarskoj je živjelo oko 3500 jugoslavenskih građana razasutih u oko 230 gradova i naselja. Najveći dio njih bio je orijentiran antifašistički. Međutim, u nedostatku informacija, u prvo vrijeme, među njima vladala je pasivnost i dezorganizacija. U siječnju 1943. rodoljubivi iseljenici formirali su u Zürichu i Genevi narodnooslobodilačke odbore Jugoslavije. Njihov je zadatak bio širenje propagande o borbama u Jugoslaviji, rad s ratnim zarobljenicima, kao i rad na povezivanju sa sličnim organizacijama Jugoslavena u okupiranim zemljama. U Zürichu je izlazio bilten na hrvatskosrpskom jeziku, a u Genevi još i na francuskom i njemačkom za strane i švicarske novinare i neke savezničke predstavnike. Poslije Züricha i Geneve NOOJ počeli su se osnivati i u drugim gradovima i mjestima širom Švicarske. U lipnju 1943., na vijesti o konstituiranju AVNOJ-a, naši su iseljenici odlučili da osnuju Komitet narodnog oslobođenja Jugoslavije u inozemstvu, kao centralno tijelo koje je objedinilo svih NOOJ.

Neposredno poslije osnivanja KNOJ je počeo izdavati list »Glas slobodne Jugoslavije«. List je izlazio dvaput mjesečno u tiraži od 400 primjeraka. Prenosio je uglavnom vijesti radio-stanice »Slobodna Jugoslavija« i TANJUG-a o zbivanjima u Jugoslaviji, dajući uz njih svoj komentar i upozoravajući na stvarna zbivanja u našoj zemlji.

Općenito uzevši, naši iseljenici dali su velik doprinos našoj narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji. O značenju toga rada govore nam i priznanja koja su im dali najviši rukovodioci i forumi NOB-a. Tako u pismu od 29. ožujka 1944. upućenom Luju Adamiću drug Tito kaže:

»U ime naših napaćenih naroda ja Vam se mnogo zahvaljujem za Vaše požrtvovano zauzimanje i rad u korist naše teške oslobodilačke borbe. Izrazite, molim, zahvalnost u moje ime svim Vašim saradnicima i svim drugim Jugoslavenima, koji bilo na koji način pomažu našu narodnooslobodilačku borbu. Podrška naših sunarodnjaka u Americi u najtežim časovima historije naših naroda velika je i dragocjena baš zato što je došla još onda kada je u savezničkim zemljama carevala laž i obmana u odnosu prema našoj neravnoj i teškoj borbi sa okupatorima i domaćim izdajnicima. Iz običnog ciničnog izdajnika, kao što je Draža Mihailović, stvorilo se legendarnog heroja. Iz njegovih krvoločnih četnika — ubojica hiljada nevine djece, žena i staraca, stvaralo se nepobjedive narodne borce. Pobjede slavni partizana i Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije pripisivale su se ovim istim četnicima, koji su se borili i danas se bore na strani okupatora. Sve je to napajalo naše narode i borce neodoljivom mržnjom ne samo prema Mihailoviću i njegovim četnicima, već naročito prema onoj reakcionarnoj kliki u emigraciji koja se zove jugoslaveska vlada, čiji je predstavnik izdajnik Mihailović. Na koncu je istina pobijedila. Velika zasluga za to pripadala i vama, naša draga braćo — preko okeana. No nama će biti i dalje mnogo potrebna vaša moralna i materijalna pomoć. Borbe će biti još teške. Sa njemačkim okupatorima ćemo se mi sami obračunati. Vaša nam je pomoć potrebna najviše protiv unutrašnjih neprijatelja, protiv reakcije u zemlji i van nje, protiv onih koji žele da se povrati ono staro i što naši narodi neće nikada dozvoliti.

Moj članak prikazuje samo u najgrubljim crtama džinovsku borbu koju smo vodili i vodimo. On prikazuje ukratko kako su se stvarno razvijali događaji u Jugoslaviji u toku ovog rata. Za sve moje navode postoje

dokumenti i dokazi. Ništa nije preuveličano, nego, naprotiv, mnoge stvari su usko spomenute. Ja nisam dotakao pete i šeste ofanzive neprijatelja i to zbog toga što mislim da je o tome već dosta poznato i kod vas, a osim toga, pisano je donekle i u našoj štampi. Nadam se da će vam taj članak moći poslužiti kao dokument pred američkom javnošću, jer ja osjećam historijsku odgovornost za tačnost prikazivanja događaja.»

U poruci II zasjedanja AVNOJ-a iseljenicima su upućene riječi bratske zahvalnosti za pomoć koju su pružili našim narodima u neravnoj borbi. U poruci se ističe uvjerenje da će iseljenici začepiti usta svim agentima fašizma i izdajničkoj kliki Draže Mihailovića.

Na kraju svakako je potrebno istaknuti i razloge koji su naše iseljenike potaknuli na tako velik rad i doprinose oslobođenju naše zemlje. O tome se najbolje izrazio Filip Vukelić, urednik »Zajedničara«, u svojem izvještaju na Plenarnoj sjednici Vijeća američkih Hrvata u lipnju 1945. u kojem se, među ostalim, kaže: »Mi pomažemo našem narodu iz ljubavi, jer on našu pomoć neophodno treba... U našem radu naši osjećaji prema staroj domovini jesu sveti i plemeniti. Ovo ističem zato jer vjerujem da će naši osjećaji i želje prema hrvatskom narodu u staroj domovini imati pred Amerikom toliko važnosti i učinka, koliko nas Amerika bude poznavala i cijnila po našem radu i naporima za našu Ameriku. Mi treba da pokažemo svakom zgodom i na svakom mjestu tko smo i što značimo u američkom životu. Tek na osnovi ispunjenih dužnosti koje jasno pokažemo i dokažemo kao grupa, dobit ćemo pravo na uvažavanje naših osjećaja prema narodu iz koga smo došli i potekli.«

Mr. Lucija Benyovsky-Barada

Dr. Ivan Čizmić

Narodni Glasnik

Broj — No. 17 Pittsburgh, Pa., Tuesday, April 8, 1941 GOD — YEAR XXXIV

Hitlerove Horde Bombardiraju Gradove i Sela Jugoslavije

Rudari i Allis-Chalmers Radnici Pobijedili: Kod Forda Odlučujuća Borba

Američki Narod Treba Puziti Nužnu Pomć

Tako Kačić Daily Worker o Borbi Naroda Jugoslavije Za Nezavisnost

Veliki Narodni Kongres

Sovjetska Unija i Jugoslavija Potpisale Pakt Nenapadanja i Prijateljstva u Moskvi

Hitlerovi Bombai Sipaju Vatra Na Beograd, Zagreb, Sarajevo; Jugoslavenska Vojska Junački se Odupire Agresoru. Izdajica Pavlič Pozdravlja Navalu Hitlera i Mussolinija

USPRKOS što je nova vlada Jugoslavije, na zahtjev narodnih masa, opetovano lažljivo nedjelje u noći najviještiji na Jugoslaviji i počeli bombardirati njena sela i gradove. Šat prije nego što su Hitlerovi bombai počeli sipati vatra na Beograd i druge centre Jugoslavije, iz Moskve je stigla vijest, da je Sovjetska Unija sklopila novi ugovor prijateljstva i nenapada sa vladom Jugoslavije. U isto vrijeme kada su Hitler i Mussolini osvale na Jugoslaviju, Sovjetska Unija je sklopila pakt prijateljstva i nenapada sa Jugoslavijom i sa tim je pred cijelim svijetom pokazala, da se iskreno zauzima za mir i da nastoji sprečiti klanje i ubijanje naroda za interese zavedenih svjetskih osvajača.

MEKSIKANSKE UNIJE PROVELE JEDINSTVO NA KONGRESU

MEXICO CITY — Na kongresu Meksikanske Federacije Rada...

NOVOSTI

Adresa "NOVOSTI":
2021 St. Urban Street
Montreal, Quebec

Vol. 1 No. 10 Price 5c. MONTREAL, QUEBEC, THURSDAY, MAY 1, 1941. God. 1 Br. 10.

Jugoslavija raskomadana po fasistickim strvinarima

IZABRAN U PROV. PARLAMENT

Winnipeg, Man. — U provinciji Manitoba održani su nedavno provincijalni izbori. Osim većine mandata osvojila je tako zvana "kvalifikovana vlada" predvođena H. R. Brownom, konzervativac. U provinciji su kandidirali i članovi K. P. P. i Laburisti. Osim kandidata, koji nisu izabrali u izbore na listi "kvalifikovane vlade", izabrali su kao nezavisni, jedne ili druge strane, u osnovno kontrolirajuće funkcije.

OTKRIVENA ORGANIZACIJA ZA "OTKUP" OBVEZNIKA

Pobijeta je u Montrealu otkrivena "organizacija" koja je vojnim silovnicima izradila spisak da ne moraju služiti vojsku, uz plaćanje od 400 do 600 dolara, kako su koga mogli ubiti. Otkriveno je nekoliko objekata i službenika, koji su navodno imali vezu sa "organizacijom", koji su bili u stanju isporučiti otkupljivačima hapšene vojnike. U slučaju hapšenja je još uvijek nepoznato.

NO, NARODI JUGOSLAVIJE ĆE I DALJE NASTAVITI BORBOM ZA SVOJU SLOBODU

Otkako je Jugoslavija preuzeta kapitulom fašističke vojske, teško u svijet prodrijeti vijesti u razvoju događaja u zemlji. Jugoslavija nastupa tu i tamo zahvaljujući nekim nezavisnim dopisima, ali o raspoloženju medija naravnim i nakon okupacije — ni slova. Što znači, da u zemlji nije sretno. Jer kad bi narodi bili zadovoljni okupacijom, fašistička vojska i ljudi službenici u zemlji, potkolonelski mediji hrvatskim i srpskim i hrvatskim, postarali bi se da to izgleda na najviše avansna. Dvojipostupak se međimnog može, da je u zemlji nastojala uspostaviti glad, a kad je narodi gladni, oni ne traže slobodu. Na drugom mjestu, gdje su narodi Jugoslavije bili nepokretani po "domaćim" govoru, a među "domaćim" i onaj koji je nepravilno došla u zemlju. A da li se narode mogu izjediniti i još naravno, narode treba osloboditi. Naravno, potpuno je ispravno, narode treba osloboditi i krupto. To su stvari koje su narodi Jugoslavije i danas najviše željeli. Naravno, narode treba osloboditi.

VOJNI OBVEZNICI SLUŽITI ĆE PREKO ROKA

Federalni ministar narodne obrane, Hon. J. L. Halton, izjavio je štampi da se rok obvezne vojne službe produžuje na "neodređeno vrijeme". To znači da će od sada vojni obveznici služiti na čitav taj rok, kako je rekao, u odjelima, nego do svršetka rata. Godine koje je sada pod uvjetom, je prva na red. U ovom slučaju, kaže se, da bi ljudi pozvana na obveznu vojnu službu, morali bi tako služiti do svršetka rata. Prevedeno, ljudi će postojati u vojsci, dok se ne postigne potpuna obnova države.

NE IDE IM SLABO, KAKO SE PRIGA

U jednom broju novina Star, od 24 aprila, vidimo poštalo o profinim nekočinama krunih podizanja. C. N. R. je tokom Jedna koji je tokom Jedna imala sahranjati u vrijeme od 42.700.000, što znači da 112.742.951 više nego tokom iste periode prošle godine. U 42 procenta više nego istoj istoj prošle godine. Nalaze kanadsko parobrodarsko društvo norme plus usluge. Canada Steamship Lines Co. navodi u svojim podatcima da je uspjeh njihovih prihod nekoliko stotina hiljada dolara više nego prošle godine. Brojke su dobiveno ostale japanske pokopanja i protivima. Japan, štite u Montrealu.

ТИТО

Ко је он и за шта се бори

Има већ подуже времена да се у америчкој јавности спомиње име **Тита** као Врховног Команданта Народне Ослободилачке Војске и Партизана Југославије. Из необавештености неки амерички дописници и писци обавијају име Тита неким тајанственошћу и често пута нагађају: "који то може бити руски генерал"? А недељници око "Србобрана", искористивајући необавештеност америчке штампе о Титу, покушавају да га прогласе за Мађара и томе слично.

Тито

Дочим у главном штабу Савезника — Тито више није никаква тајанствена личност и као Врховни Командант Народне Војске и Партизана Југославије добро им је познат. То је тим пре јасно данас, када стижу вести да су виши чиновници савезничке команде из Каира неколико дана преговарали са вођама Партизанског покрета Југославије, а пошто је Тито један од главних вођа, то им је, свакако, лична личност добро позната.

Што се тиче наших читаоца,

они су и пре знали о личности Тита, јер је "Слободна Реч" о томе писала у неколико наврата.

Дакле, Тито (Јосип Броз) је по националности Хrvat, а по занимању металски радник. Тито је већ преко 20 година активни раднички борац и један од вођа радничког и антифашистичког покрета Југославије. На тој дужности био је и припаду Југославије. Будући популаран због његових способности код хиљада и хиљада југословенских антифашиста, природно је било да је Тито заузео водеће место и у новом народном герилском покрету, који се касније формирао у Народну Ослободилачку Војску и Партизане.

Предводећи тај покрет за две године дана, Тито — скупа са својим сарадницима — показао је своје огромне политичке, војне и организационе способности. О томе сведоче дивешка дела југословенских Партизана.

И исто тако као што данас име Тита више не претставља никакву тајанственост, то и циљ његове борбе, као вође народног покрета, не претставља никакву тајанственост. Тај циљ је јасан: Ослободити Југославију од фашистичких окупатора и њихових домаћих присташа и на тај начин извојштити народну слободу тако да сам народ може одлучити своју будућност.

Баш пре неки дан донели смо изјаву са потписом Тита и Рибара, у којој се јасно изражава циљ њихове борбе:

Народи који рађају овакве вође као што су Тито, Рибар и десетци других; народи који су били у стању под најтежим околностима ослободити скоро једну трећину своје заједничке државе и створити војску од преко 300.000 бораца — такви народи морају имати слободу; такви народи неће никада постати робље.

Под руководством Рибара и Тита, Већа и Врховне Команде, данас су народи Југославије уједињени што никада у својој прошлости. То јединство, храброст Народне Војске и паметно руководство Рибара, Тита и осталих вођа — гаранција су неминовног ослобођења Југославије.

"СЛОБОДНА РЕЧ".

IZJAVA

Ujedinjenog Odbora Južno-Slavenskih Amerikanaca

Stanovište UOJA u odnosu na nove prilike u Jugoslaviji i o Narodnoj Vladi kojoj su na čelu Ribar i Tito

Ujedinjeni Odbor Južno-Slavenskih Amerikanaca daje sljedeću izjavu u vezi sa najnovijim događajima u Jugoslaviji sa namjerom da predovrati pogrešna tumačenja sa strane onih krugova koji su i dosada sistematski zbuñivali američku publiku u pogledu istinskog stanja u Jugoslaviji:

"Stvaranje privremene vlade u Jugoslaviji je konkretan izraz jasnoga i konsolidacije konstruktivnih unutrašnjih snaga koje su razvijale u toku prošlih dviju i po godina. To je posljedica sjajnih postignuća postignutih u vremenu od prve skupštine u Bihaću pa do danas. — posljedica pretvaranja razbacanog gerilskog pokreta u savremeni rat u punom smislu riječi, i napokon, — posljedica neprekidno rastuće potpore jugoslavenskog naroda oslobodilačkoj borbi, bez obzira na nacionalnost, vjeru ili političku pripadnost.

"Uspostava unutrašnjeg autoriteta u Jugoslaviji ostvaruje demokratske ciljeve postavljene na Moskovskoj konferenciji i podiže borbu protiv Hitlera na veći stupanj. Konkretno rečeno, to predstavlja krupnu političku pobjedu za Jugoslaviju i korak napred ka konačnim trijumfom Ujedinjenih Naroda.

"Umjesto da pozdravi stvaranje te vlade kao jedan izraz dozrijevanja unutrašnjih snaga Jugoslavije, kraljevska vlada u Kairu je nju napala sa najpogrdnijim riječima. Ovak je postupak potpuno prirodan za jednu takvu vladu koja nema nikakvih korijena u narodima Jugoslavije i koja nema nikakvog prava da ih predstavlja. Ta njena izjava nije ništa drugo no izraz potpunog gerilskog i političkog kraha.

"Jugoslavenski narod je kazao svoju riječ! Demokratska vlada Dr. Ribara obuhvata najpozitivnije snage u zemlji — Srbe, Hrvate i Slovence, to je vlada narodnog jedinstva koje se opire na moć Narodne Oslobodilačke Vojske. To je odgovor jugoslavenskog naroda zločinačkim pokušajima Hitlera i njegovih pomagača koji hoće da sruže razdor, a koje su podpomognuti od otrov-

LOUIS ADAMIC

ne propagande Jugoslavenske vlade u izgonu i njenog diplomatskog aparata.

"Ujedinjeni Odbor apelira na američku vladu da neodložno dade lend-lease pomoć Privremenoj Vladi Jugoslavije i da saglasuje svoje vojne akcije na Balkanu sa armijom maršala Tita, i stime ubrza poraz Hitlera i njegovih satelita na južnom frontu, kao što je to predviđeno na nedavnoj konferenciji u Teheranu. Odbor također traži od američke vlade da pošalje svoje zvanične predstavnike na oslobođenom zemljištu Jugoslavije."

Gornja izjava Ujedinjenog Odbora Južno-Slavenskih Amerikanaca izražava mišljenje ogromne većine Amerikanaca južno slavenskog porijekla, koji broje preko jednog milijuna.

Louis Adamić, predsjednik

Za vrijeme eksplozije ubijeno osam osoba

Gulport, Miss. — Osam osoba je bilo ubijeno dok je jedan radnik bio kritično opočen i trojica odijeljena u ekspoziji kod Phoenix Naval Stores Inc. pet milja udaljenosti od ovog mjesta.

Kompanija je izjavila da je nanoseno za \$250.000 štete.

5. SRPSKI GLASNIK. Nezavisno glasilo kanadskih Srba. Izdaje Srpski prosvetni savez. Počeo izlaziti 1941. god. Urednici su bili: Jovan Bajić, Maksim Bijelić i Bogoljub Stevanov.

6. EDINOST. Glasilo Slovenske progresivne zveze. Organ slovenačke ekonomske emigracije u Kanadi. Urednik Jurij Matešić. Počeo izlaziti 1942. god. u Torontu, Canada.

7. NAPREDAK. List iseljenika iz Jugoslavije u Australiji i New Zealandu. Počeo je izlaziti 1936. god. pod uredništvom Ivana Kosovića.

8. JUGOSLAVENSKI GLASNIK. Izdanje i uredništvo Glavnog odbora Jugoslavenske Narodne Obrane u Južnoj Americi. Glasilo Jugoslavenske iseljeničke kolonije u Čileu i Argentini. Počeo izlaziti 1934. god. u Santiagu de Chile.

9. PROLETARAC. Glasilo slovenačkih socijalista u SAD-u. Počeo je izlaziti 1906. god. Jedan od urednika bio je Etbin Kristan.

10. NAPREJ. Delavski list za slovo in napredak ameriških Slovencev. Izlazio od 18. IV. 1935. do završetka ljeta 1941. god. Urednici su bili: George Witkovich, Elizabeth Matko i Albert Hlebec.

11. PROSVETA. Glasilo Slovenske Narodne Podporne Jednote. Počeo je izlaziti 1908. god. u Chicagu, Ill. Urednici su bili: Ivan Molek, Milan Medvešek i Anton Garden.

NAPRIJED

CIJENA 10 KUNA

Naše oslobodilačko i revolucionarno kretanje u zemlji Hrvata, nego što je 10. aprila 1941. Tada je u Americi nastala jedna diskusija koja se odvijala u Zagrebu i okolici. Upravo tada je nastala jedna grupa koja se zove "Naprijed". Ona je nastala kao rezultat zajedničke volje i želje svih Hrvata koji su u Americi. Ona je nastala kao rezultat zajedničke volje i želje svih Hrvata koji su u Americi.

ORGAN KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

NAŠI ISELJENICI U AMERICI BORE SE ZAJEDNO S NAMA

Ovaj članak izašao je u novinama "Naprijed" u izdanju od 16. februara 1944.

U Americi živi velik broj hrvatskih i srpskih iseljenika koji su oduvijek pratili s pažnjom život u "starome kraju" i vrlo često pružali moralnu i materijalnu pomoć onima, za koje su vjerovali da rade na dobrobit naših naroda. Tu pomoć, zbog slabih veza i obavještaja, dobivali su kadkad i oni, koji je inače ne bi primili.

Tako je bilo i na početku naše oslobodilačke borbe. Dobro organizirana klika velikosrpskih agenata u Americi, na čelu s poslanikom Fotićem, uz pomoć četničko-odbranaških batinaša pop Šundića, Kristoforovića, Pekića i drugih, rastrubili su vrlo brzo našim iseljenicima bajku o legendarnom borcu Draži Mihajloviću. U tome su ih pomogli američki reakcionarni krugovi, a napose štampa novinskih magnata Hearsta i Davisa.

Fotić i njegovi odbranaši započeli su sabirnim akcijama sakupljajući dolare za Dražinu "vojsku u otadžbini". Naročitu kampanju razvili su za otakup jednog američkog bombardera, koji su mislili okrstiti imenom "Srpski četnik".

Međutim glas "Slobodne Jugoslavije" počeo je uskoro krčiti put istini i među našim iseljenicima u Americi. Započela je borba naših rodoljuba u Americi protiv spleta i laži velikosrpskih agenata.

Poznati pisac i književnik Luis Adamić na čelu jedne grupe javnih radnika u Los Angelesu, štampa brošuru o sramotnoj izdaji Draže Mihajlovića i junačkoj borbi naše oslobodilačke vojske. Zlatko Baloković, poznati svjetski violonista, pozdravlja borbe oslobodilačke vojske. Ujedinjeni komitet južno-slavenskih Amerikanaca traži posebnu dozvolu za prikupljanje pomoći narodno-oslobodilačkoj vojsci.

Kad je "Srbobran", glasilo Fotićevih odbranaša objavio krštenje bombardera "Srpski četnik" i donio vijest, da će bombarder uskoro poljetjeti, razvila se žestoka borba protiv ogavnih izdajca. Budući je ova borba zauzela golem razmjer, američko Ministarstvo rata objavilo je preko generala Surlasa lužbeno saopćenje da Ministarstvu nije ništa poznato o prodaji nekog bombardera, a još manje o krštenju "Srpskog četnika".

Ovo je bila krupna pobjeda naših iseljenika. Odmah zatim glasilo američkih Srba iseljenika "Slobodna Rijeka" koja izlazi u Pittsburghu, donijela je među ostalim u jednom članku i ovo: "Među nama Srbima postoji jedna banda Nedićevaca koja se odmetnula od Jugoslavije".

bjegličke vlade i njezinog ministra rata, počeli su Fotićevci otvoreno fizički napadati po ulicama američkih gradova one, koji su na javnim zborovima upoznavali iseljenike s istinom u našoj zemlji.

No i to im nije pomoglo. U Detroitu održan je veliki zbor, na kome je bilo preko hiljadu iseljenika. Isto tako održani su zborovi u Torontu, Montrealu, Pittsburghu i drugdje, i na tim zborovima naši iseljenici javno osuđivali izbjegličku vladu i četničkog koljača Dražu Mihajlovića.

Val oduševljenja za našu Narodno-oslobodilačku vojsku došao je naročito do izražaja u casu kapitulacije Italije. Članovi i prijatelji splitskog kluba "Marian" u New Yorku poslali su brojavne pozdrave Vrhovnom Štabu i AVNOJ. Hrvati u Clevelandu pripremaju darove za borbe Crvene Armije i naše oslobodilačke vojske. Jugoslavenski pomorci u Americi priključuju se pozdravima našim boreima. Iseljenici u Ambridge-u okupljaju jednu stranicu u velikom novogodišnjem kalendaru za posebne pozdrave Partizanima.

Tako se ljubav naših iseljenika u Americi prema našoj oslobodilačkoj borbi izražava u najrazličitijim oblicima. No njihova pomoć ne iscrpljuje se samo na tome. Upoznati sa značenjem AVNOJ-a, oni danas traže od Saveznika da prekinu odnose s izbjegličkom vladom i priznaju prave predstavnike našeg oslobodilačkog pokreta. Iseljenici u Torontu poslali su rezoluciju savezničkim vladama u kojoj protestiraju protiv rada izbjegličke vlade, optužujući je za organiziranje bratoubilačkog rata i pomoći, koju pružaju okupatoru. Jedini američki dnevnik na hrvatskom jeziku glasilo američkih Hrvata, "Narodni Glasnik" piše doslovno: "Sada je očigledno svima, da Narodno-oslobodilačka vojska vodi bitku za nas u Jugoslaviji, a ne izdajica Mahajlović. To trebaju imati na umu veliki Saveznici. Oni trebaju odmah sada priznati Narodno-oslobodilački front Jugoslavije i pružiti svaku moralnu i materijalnu pomoć onim narodnim vodjama, koji predvode borbu za svoju slobodu i našu pobjedu."

Pisanje "Narodnog Glasnika" najbolje pokazuje da su izbjeglička vlada i njeni agenti izgubili još jednu bitku na širokoj oslobodilačkoj fronti naših naroda.

Pošteni američki iseljenici digni su svoj glas

PARTIZANI UZELI SPLIT I MAKARSKU Oslobodili Bačku i Gorski Kotar

Oslobodilačka Vojska će uskoro osloboditi Jugoslaviju

Partizani zauzeli Krušedol Babac i mnogo druga mjesta
Neprijatelj biva potiskan na svima sektorima i izostavlja teške gubitke u ljudima i materijalu

160 MILJA DALMATINSKE OBALE JE OSLOBODJENO

Crvena Armija prodrla u Sremsku Mitrovicu: otvorila nova ofenziva u Latviji i zauzela važni željeznički centar u Čehoslovačkoj

LONDON 30. OKTOBRA -- Iz vjetrovitih vijesti Moskve, 29. oktobra, saznaje se da se trupe Čerene Armije Narodno-oslobodilačke vojske nakon tri dana intenzivne borbe oslobodile grad Split, glavni luke na Jadranskom Mору. U istom komunističkom je izvješću da je slavna osvjetlana hrvatska Oslobodilačka vojska oslobodila cijelu dalmatinsku obalu pored od Hercegovine pa sve do Zadra.

U SREMSKOJ MITROVICI
Zauzeći ovaj važni željeznički centar, Crvena Armija otvorila je novu ofenzivu u Latviji i zauzela važni željeznički centar u Čehoslovačkoj. U Moskvi saznaje se da su trupe Crvene Armije zauzele ovaj važni željeznički centar u Čehoslovačkoj. U Moskvi saznaje se da su trupe Crvene Armije zauzele ovaj važni željeznički centar u Čehoslovačkoj.

Brod dalazi polovicom novembra!

JUGOSLAVENSKI POMORCI U NEW YORKU SLUŠAJU GOVOR J. BABIČA O ZASJEDANJU AVNOJ-a U BIHAĆU I NARODNO-OSLOBODILAČKOJ BORBI U JUGOSLAVIJI

ANTON MAJNERIĆ:

Jugoslaveni države Washington pomažu Tita

JUGOSLAVENSKI NARODI, Hrvati, Srbi i Slovenci države Washington postavili su jedinstven primjer kako da se pomogne Titu i Jugoslavenskoj Narodnoj Oslobodilačkoj vojsci i Partizanskim Odredima.

Oni su to postigli isposlovavši prvo službeno priznanje Tita i njegovih borbenih snaga. Oni su našim borcima pružili financijsku pomoć, kao i pomoć u robi i medicini, a u tome poslu najviše su se koristili knjigom "My Native Land" od Louisa Adamića.

Amerikanci jugoslavenskog porijekla koji su se istakli u tom dobrom radu pored ostalih su: Nick Bez, Joe Martinac, Joe Jurich, Mike Barović, John F. Evich i Lee Makovich.

Anton Majnerić

Naši američki prijatelji koji su im bili u svemu pri ruci su: Senator Mon C. Walgreen; Kongresmani S. Warren Magnuson i Henry M. Jackson, kao i dobro poznati progresivac Howard Costegan, čiji dobar rad je poznat širom naše velike zemlje. Kasnije ćemo donijeti imena Američkog Komiteta za Slobodnu Jugoslaviju, a sada ćemo da se osvrnemo ukratko na odličan rad tih naših američkih patriota. Louis Adamić i Zlatko Baloković, kao predvodnici Ujedinjenog Odbora Južnoslavenskih Amerikanaca, pohodili su državu Washington i došli u vezu sa našim rodoljubima Nikolom Bezom i Josipom Martincem. Sa njima su na dugo i široko diskutovali problem naše pomoći Titu i njegovim borcima.

Naši istaknuti Jugoslaveni Washingtona odmah su razumjeli da je potrebno pripremiti narod za započeti kampanju za pomoć Jugoslaviji. Oni su u prvome redu naredili 2,000 Adamićevih knjiga. Te su bile razaslane svim uglednijim i uplivnijim ličnostima države. Preporučilo im se je istovremeno, da nastoje pročitati dotičnu knjigu.

Odmah iza toga naši su Jugoslaveni zatražili od gubernora i državne uprave službeno priznanje Tita. Stvar je uspjela i time je država Washington bila prva koja je službeno priznala Mar-

UNITED YUGOSLAV RELIEF FUND

Sponsored by
THE AMERICAN FRIENDS OF YUGOSLAVIA, Inc.
REGISTERED WITH THE PRESIDENT'S WAR RELIEF CONTROL BOARD NO. 470

Honorary Patrons
MRS. FRANKLIN DELANO ROOSEVELT HER MAJESTY QUEEN MARIE OF YUGOSLAVIA

ELEVEN WEST FIFTY-SEVENTH STREET, NEW YORK 19, N. Y. Plaza 3-7291

December 17th, 1943

BART ANDRESS
National Director

NATIONAL
CAMPAIGN OFFICERS
THOMAS J. WATSON
Chairman
HAMILTON FISH ARMSTRONG
WILLIAM M. CHADBOURNE
Vice Chairmen
WILLIS H. BOOTH
Treasurer
M. LAWRENCE WILLSON
Secretary

BOARD OF DIRECTORS
Hamilton Fish Armstrong
Willis H. Booth
Franklin Q. Brown
William M. Chadbourne
Allan W. Dulles
Mrs. John W. Frothingham
Mme. Slova Grouitch
Malvina Hoffman
Thomas J. Watson

COMMITTEE OF SPONSORS
Irving Abramson
Dr. Henry A. Atkinson
Mrs. Zlatko Balokovic
Mrs. Sidney Borg
John A. Brown
Calvin Bullock
Charles C. Burlingham
Dr. Nicholas Murray Butler
Robert J. Caldwell
Thomas C. Cashell
Mme. Alma Clayburgh
Mrs. James S. Cushman
Baroness de Luze
Harold W. Dadds
David Dubinsky
Marshall Field
Rev. Robert J. Gannon, S.J.
William Green
Sidney Hillman
Miss Fannie Hurst
John A. Kingsbury
Herbert Kohler
George MacDonald
Thomas H. McInerney

Mr. Louis Goranin
322 East 74th Street
New York City

Dear Mr. Goranin:

We should like very much to have you, as one of our faithful volunteer workers, to join us informally around a Christmas Punch Bowl, between 5 and 7 o'clock, on December 23rd.

May we look forward to seeing you at that time?

Most sincerely yours,

Gwendolen Hale
Gwendolen Hale
Assistant Director

h/s

POZIV UJEDINJENOG JUGOSLAVENSKOG PODPORNOG FONDA, 17. XII 1943. UPUĆEN LUJI GORANINU

Yugoslav VICTORY CONCERT

By the Eminent Violinist **ZLATKO BALOKOVICH** and Opera Star **ZINKA MILANOVA**
8:30 P. M.

ZLATKO BALOKOVICH

Outstanding Writer
Louis Adamic
What's Happening in
Yugoslavia?
The Truth on the Guerrillas
Hear the Yugoslav Mission
•
Ex-Minister
Sava Kosanovich

LOUIS ADAMIC

SUNDAY, OCT. 24th, 1943

2:00 P. M.

SCOTTISH RITE Auditorium

Sutter and Van Ness Ave., San Francisco

Admission: A War Bond Purchased from South-Slav War Bond Committee

ADDRESSES IN SAN FRANCISCO

U. S. Treasury Dept., Monadnock Bldg., Room 702

Yugoslav Victory Booth, Geary and Powell Sts.

Yugoslav Sokol Hall, 109 Golden Gate Ave.

Mayes Oyster House, 1233 Polk St.

IN OAKLAND

Room 704 Latham Square Bldg.
1621 San Pablo Avenue

IN BERKELEY

2689 Mabel Street

Dr Lujo Goranin, Zlatko Baloković i Zinka Kunc na priredbi u New Yorku, 1944.

Srpski radio sat u Detroitu

KONCERT POBJEDE. NASTUPAJU ZLATKO BALOKOVIĆ I ZINKA KUNC-MILANOVA,
24. X 1943. U SAN FRANCISKU

Hrvatsko narodno vijeće u SAD je u pojedinim naseljima hrvatskih iseljenika formiralo odbore za sakupljanje pomoći. Na fotografiji: članovi odbora Hrvatskog narodnog vijeća u East Chicago, Ind. 1944.

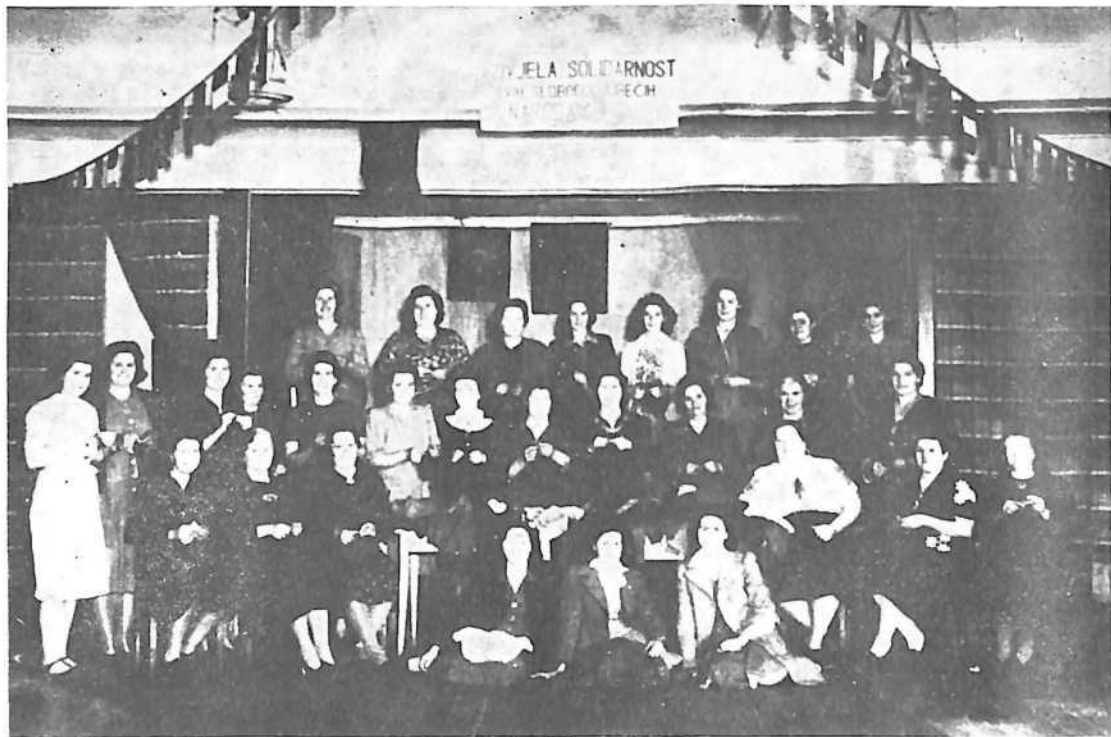
Grupa vindsorskih Jugoslavenki koje su na razne načine pridonosile ratnim naporima Kanade i Jugoslavije

Jugoslaveni u Sidneju sa tamburicama pjevaju i marširaju prigodom proslave Oktobarske revolucije

Omladinski tamburaški zbor jugoslavenskog radničkog prosvjetnog kluba, Windsor, Ont. Canada, 1944

GRUPA ŽENA IZ AUCKLANDA, New Zealand, koja je sakupljala pomoć za zbjeg iz Jugoslavije

GRUPA AMERIČKIH HRVATICA IZ KLUBA U YOUNGSTOWNU, OHIO

Pjevački zbor »Jedinstvo« zajedno sa pionirskim zborom

Pjevački zbor izvodi »Partizansko kolo«, Laderville, Zapadna Australija

REZOLUCIJA KONGRESA DELEGATA JUGOSLAVENSKE NARODNE OBRANE U JUZNOJ AMERICI

Kongres delegata Jugoslavenske Obrane u Južnoj Americi, održan u Antofagasti, Republika Chile, u danima od 30 oktobra do 3 novembra 1944 godine, u prostorijama Jugoslavenskog Pripomoćnog Društva, vjeran idealu i tradicijama slobodarskog pokreta jugoslavenskih iseljenika iz prošlog Svjetskog rata, koji se odražuje u temeljnim postulatima Srba, Hrvata i Slovenaca o potrebi svijesti svih Jugoslavena o jugoslavenskom etničkom i državnom jedinstvu, te vodjen iskrenom željom da organizovano iseljeničtvo usmogne pružiti što veću pomoć za oslobodjenje naroda u domovini i doprinijeti njegovim demokratskim strēmljenjima — svečano i jednodušno

REY PEDRO DELEGO SUS PODERES EN UN CONSEJO DE REGENCIA

El Rey encargó Premier Subasic de formar nuevo gobierno y ha dado instrucciones para poner en vigencia el acuerdo Tito-Subasic

LONDRES 29. — (AP). — De acuerdo con el mandato que le ha dado el Rey, el Dr. Subasic ha propuesto y el Rey ha designado un nuevo Gobierno. A fin de facilitar la realización de los acuerdos, el Rey Pedro ha decidido transferir sus poderes reales a un Consejo de Regencia que será elegido por el Rey y designado por decreto real. El Rey Pedro ha firmado hoy dos decretos relacionados con la renuncia del Gabinete del Dr. Subasic y con la designación del nuevo Gobierno.

EL NUEVO GOBIERNO

«El siguiente es la composición del nuevo Gobierno: doctor Ivan Subasic, Primer Ministro, Ministro de Relaciones Exteriores y Ministro de Guerra; Dr. Drago Marasich, Ministro de Comunicaciones, Justicia y Educación; Sava Kosanovic, Ministro del Interior, de Sanidad y de Bienestar Social y de Obras Públicas; Juraj Sutej, Ministro de Hacienda de Comercio de Industria y de Correos y Telégrafos; Dr. Streten Yucosavijevic, Ministro de Agricultura de Abastecimientos de Bosques y Minas.

«El Rey también firmó una declaración conjunta a la transferencia de sus poderes reales a la Regencia».

TEXTO DE LA DECLARACION REAL

«Esta declaración real está destinada a dar forma a nuestra decisión de que el pueblo de Yugoslavia, libremente, y por medio de una Asamblea Constituyente democráticamente elegida, exprese su voluntad soberana respecto de la forma definitiva de Estado, por lo que hemos decidido transferir nuestros poderes reales a un Consejo de Regencia hasta que la Asamblea Constituyente tome su decisión.

«Hemos comunicado este deseo y decisión a nuestro Gobierno Real y el Gobierno Real ha expresado su completa aprobación».

TRES MIEMBROS FUERON PROPUESTOS POR EL REY PEDRO PARA QUE CONSTITUYAN REGENCIA EN SUELO YUGOSLAVO

LONDRES 2. — (Reuter). — El colaborador diplomático del "Daily Telegraph", dice hoy en dicho diario:

«El Rey Pedro de Yugoslavia — según he sabido — ha nombrado a los miembros del Consejo de Regencia, que se constituirá en suelo yugoslavo, según las cláusulas del acuerdo obtenido entre el Primer Ministro

Kongres Jugoslavenske Narodne Obrane Južne Amerike zaključuje, da se ova Rezolucija dostavi Predsjedniku jugoslavenske Kraljevske vlade Dr. Ivanu Subasić i preko njega također Predsjedniku Narodnog Komiteta za Oslobodjenje Jugoslavije, maršalu Josipu Broz Titu, vladama Sovjetske Unije, Velike Britanije i Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike, preko odnosnih diplomatskih pretstavnika. Antofagasta, 3 novembra 1944 godine

ZA KONGRES JUGOSLAVENSKE NARODNE OBRANE U JUZNOJ AMERICI
 PETAR STANCIC ROKOTOV KUZMA RESTOVIC
 II Tajnik Predsjednik

IZJAVLJUJE:

1) da JUGOSLAVENSKA NARODNA OBRANA U JUZNOJ AMERICI, koja ne poznaje partijske, plemenske, staleške ni vjerske razlike i ne dozvoljava da se u njene redove unose politička pitanja, ističući samo ono što je svima Jugoslavenima zajedničko i svima Slavenima podjednako sveto, — izražuje svoju čukoku zahvalnost svima narodima i vlastima republika Južne Amerike na gostoprimstvu i demokratskim uslovima pune slobode koje pružaju jugoslavenskim iseljenicima i tako in daju mogućnost da se organizovani priključe svome potlačenom narodu u njegovoj antiočevčanskoj borbi za slobodu i pravo na samostalan život;

2) da odaje duboko poštovanje svima borcima za slobodu Ujedinjenih Naroda, klanjajući se sa počitanjem pred-palim herojima na bojišnim poljima, kao i pred bezbrojnim nevinim žrtvama, izražujući zahvalnost svima Saveznicima, a naročito bratskoj Rusiji, Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike na pruženoj pomoći našim borcima u domovini;

3) da izražuje svoje divljenje junačkim podvizima NARODNE OSLOBODILACKE VOJSKE, pod vodstvom Josipa Broz Tito, maršala Jugoslavije, koja je, rame uz rame sa bratskim ruskim armijama, već oslobodila veći dio Jugoslavenskog teritorija. Pozdravlja i sve druge nepoznate borce koji ginu za isti ideal da bi Jugoslavenima obezbijedili bolji i dostojniji život u slobodi i nezavisnosti;

4) da, dosljedno tome, odstupljeno pozdravlja, ideal Narodnog Oslobodilačkog Pokreta i Antifasističkog Vijeća Narodnog Oslobodjenja, jer taj ideal oličava težnje za slobodu i demokratska prava svih Jugoslavena u federativnom uređenju države, čiju će konačnu formu odlučiti sam narod svojom slobodnom i suverenom voljom; te odlučuje, da se Narodnoj Oslobodilačkoj Vladi pruži avaj moralna i materijalna pomoć;

5) da pozdravlja postignuti sporazum između predsjednika Kraljevske vlade Dr. Ivana Subasića i predsjednika Narodnog Komiteta za Oslobodjenje Jugoslavije, maršala Josipa Broz Tito, jer u tome sporazumu vidi putokaz sloge i početak okupljanja svih jugoslavenskih narodnih snaga u jedinstveni narodni demokratski front, pod jednim vodstvom;

6) da preimom i gnusanjem osudjuje sve izdajice naroda i izrode slavenskog roda, kao i neprijateljske krvnike i podupire narodno traženje da svi oni budu izvedeni pred narodni sud;

7) da žrtve koje je naš narod podnio u ovome ratu daju pravo Jugoslaviji, da joj se prisajedine svi njeni etnički krajevi.

Jugoslavenska Narodna Obrana u Južnoj Americi podržava naše pravedne narodne revindikacije i podupire svim svojim sredstvima akciju naših državnih faktora u smjeru definitivnog i pravičnog rasgraničenja sa svim snajedima, a osobito sa Italijom, čiji imperijalizam, koji se opet javlja, osudjujemo kao uročnika stalnih međunarodnih sukoba;

8) da će Jugoslavenska Narodna Obrana u Južnoj Americi uporedo raditi na budjenja i širenju osjećaja slavenske uzajamnosti u cilju sblizavanja i udruženja svih slavenskih naroda za stvaranje zajedničke odbrane, kulturnog i ekonomskog stapanja cjelokupne slavenske zajednice.

Subasic y el presidente del Comité Nacional de Liberación, mariscal Tito. Los tres miembros nombrados son el general Simovitch, el Dr. Juraj y el Dr. Sutej. La lista de nombres ha sido enviada al Mariscal Tito.

NOTA DE LA RED — El Regente mencionado con el nombre Dr. Juraj, sin el respectivo apellido indicado como "uno de los líderes del partido campesino croata". Bien podría ser el Dr. Juraj Krnjević, que se encuentra actualmente en Londres, vicepresidente de este partido y que en abril de 1941, participó en el Gabinete del general Simovic, remplazando al Dr. Macek, jefe de ese mismo partido.

Pero, en vista que la referida información dice que el "Dr. Juraj" es actualmente Ministro del Gobierno Yugoslavo en Londres, debería decirse que se trata del Dr. Juraj Sutej, uno de los jefes del partido campesino en Bosnia que actualmente ocupa las importantes carteras de Hacienda, Comercio, Industria y Correos y Telégrafos en el Ministerio Real de Londres.

El general Dushan Simovic, fué el jefe de la revista que, el 27 de marzo de 1941, dio origen al Gobierno, pronaci y a la regencia del general Pabio y que recibió el primer Gabinete Yugoslavo que se trasladó en exilio a Londres, después de la ocupación enemiga. El general es un sincero amigo del Dr. Subasic y es viene partidario del Mariscal Tito.

El Dr. Dushan Serbec es actualmente secretario de Hacienda en el Gobierno del Comité Nacional de Liberación instalado en Belgrado y es amigo del Mariscal Tito.

TITO PUSO OBJECIONES A DOS DE LOS MIEMBROS DEL CONSEJO DE REGENCIA DE YUGOSLAVIA

LONDRES 7. (Reuter). — El mariscal Tito ha opuesto objeciones a dos de los miembros del Consejo de Regencia yugoslavo, que habían sido designados por el Rey Pedro, según informó hoy miércoles el corresponsal de matutino del "Daily Herald".

«Esa acción de Tito, según el corresponsal ha producido una nueva crisis en el Gobierno yugoslavo».

«Cuando el Rey Pedro llegó a un acuerdo con Subasic, la semana pasada, informó el "Daily Herald", dio los nombres del ex-Premier, Ministro general Simovitch, el croata Dr. Sutej, y el Gobernador de Egipto, Dr. Dushan Serbec, como sus candidatos para formar el Consejo de Regencia, que representará en Yugoslavia hasta que la elección general decida la futura forma del Gobierno. Estos nombres fueron dados al conocer a Tito, quien contestó a Subasic poniendo que Simovitch y Sutej fueran sustituidos por el Dr. Ante Mandich, político, y el líder serbio Voukoslavjevich.

«El Rey Pedro ha insistido en sus datos y actualmente se desarrolla una serie de conferencias en que se busca una salida al impasse. Parece que habrá una nueva lista en el regreso a Belgrado del Gabinete que Subasic quiere dejar solucionados los problemas antes de salir de Londres».

Vi, držimo pomoći boracima u narodu u Jugoslaviji; mi tražimo dozvolu za to, ali je još do sada ni-
 ma dublje. Ne čekajući na tu dozvolu, naša najveća dužnost je tražiti od naše kanadsk² vlade, kao i
 od vlada ostalih saveznika, da narodni borci i njihova nova vlada budu priznati i pomognuti sa oruž-
 jem i hranom po saveznici.

NOVOSTI, 13. IV 1944. g.

LEO KRZYCKY, predsjednik sveslavenskog kongresa SAD-a zagovara pomoć Jugoslaviji 1944. g.

Članovi i članice kluba »TITO« u N. S. Pittsburgh, sa svojom prvom pošiljkom robe od 3.000 funti za svoju braću i sestre u Domovini. S lijeva na desno: Mary Sršić, Mary Jurković, Frank Kamalić, Ljubica Novosel, George Ivančan, Mike Pleše, Mary Slukić, Matt Ahel, Frank Tadey, Andrija Hunjet i Anton Škvarić.

Utovar paketa, pomoć domovini šalje udruženje »Mjesni odbor Južnih Slavena« iz Punta Arenas, Chile, 1945/1946.

Jugoslaveni iz Brazila, suradnici Jugoslavenskog crvenog križa pakiraju razni materijal za domovinu

Serie D

U Argentini u Buenos Airesu, 1943. g. osnovano je udruženje »Slobodna Jugoslavija« sa ciljem da pruži moralnu i materijalnu pomoć NOB-i u domovini. Pomoć se sakupljala preko Komisije za koordinaciju pomoći za pomoć Jugoslaviji. Za pomoć su izdavane potvrde. Potvrda iseljeniku Juanu Strusu za doprinos od 100 dolara.

Sve brojniji pozdravi novoj Titovoj vladi

UNISTAVANJE NIJEMACA U JUGOSLAVIJI

Preprijed od SEMJON BELINKOVA

Sve brojniji su pozdravi na novo ustavljenu Titovu vladu. U prvih sedam dana od njenog nastanka Titova vlada je dobila preko 100.000 pozdrava iz svih dijelova svijeta. U prvih sedam dana od njenog nastanka Titova vlada je dobila preko 100.000 pozdrava iz svih dijelova svijeta. U prvih sedam dana od njenog nastanka Titova vlada je dobila preko 100.000 pozdrava iz svih dijelova svijeta.

Zapovjednik narodne vojske i ministar vanjskih poslova, dr. Josip Broz Tito, izjavio je da su pozdravi dokaz za to da su ljudi svih zemalja i svih vjerskih uvjerenja sa sobom donijeli ljubav i poštovanje prema novonastaloj Titovoj vladi.

PESTE
U Prvici se održao prvi sastanak...
U Prvici se održao prvi sastanak...
U Prvici se održao prvi sastanak...

BOJNEVI
U Hrvatskoj se u prvom redu...
U Hrvatskoj se u prvom redu...
U Hrvatskoj se u prvom redu...

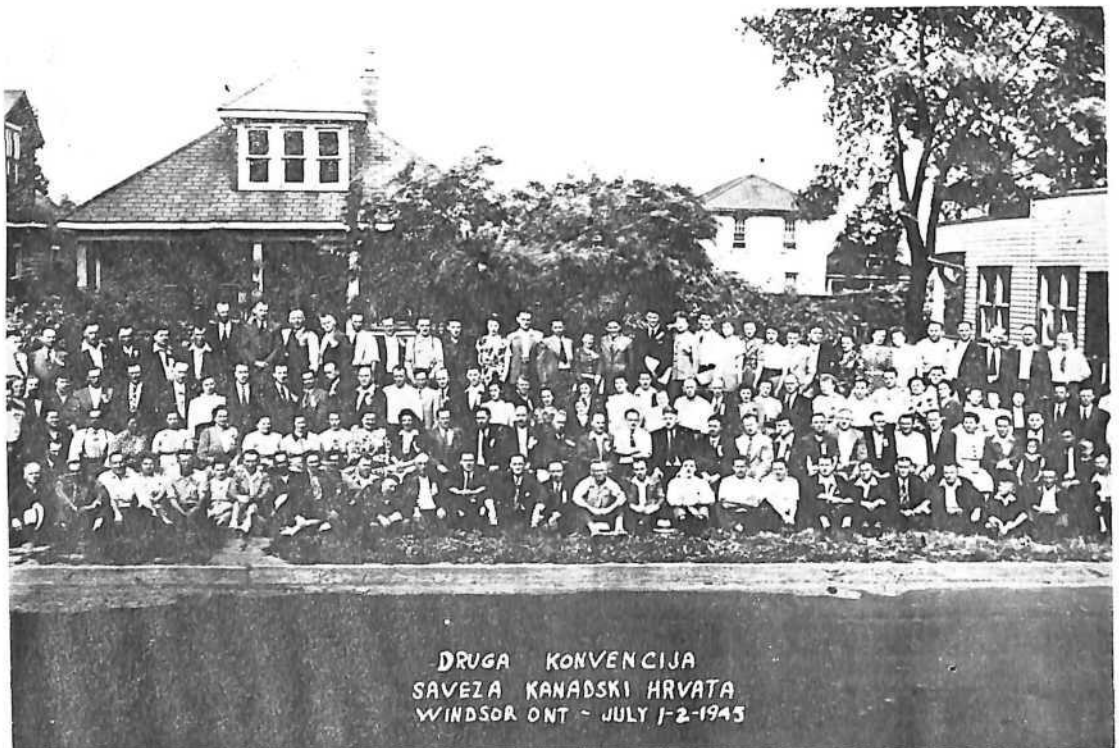
POHVALA NAŠEM VOJNIK S FRONTE O SAVEZU NAŠEM RADU

STANWOOD
Kao se čini...
Kao se čini...
Kao se čini...

NAPREDAK, 14. IV 1945. g.

Delegacija »Hrvatskog Doma« u Montevideu kod ministra vanjskih poslova sa zahtjevom da se prizna FNRI, 1945. g.

DRUGA KONVENCIJA SAVEZA KANADSKI HRVATA WINDSOR ONT - JULY 1-2-1945

Odbor za ratnu pomoć Amerikanaca južnoslavenskog porijekla poslao je zastavu maršalu Titu iz Oaklanda, California, 1945. g.

Ganamos la guerra

Luchamos para ganar la paz

Alemania, la orgullosa Alemania de los "Junkers" prusianos, la nación de fanáticos nacional-socialistas que, bajo la dirección de ese espíritu del mal que fue Adolfo Hitler, pretendía dominar el mundo por mil años, ha caído, el 7 de Mayo de 1945, de rodillas ante el ímpetu inextinguible de los Ejércitos de Rusia, Gran Bretaña y Estados Unidos. Sobre los escombros humeantes de Berlín, el corazón del nazismo oprobioso, los jefes militares alemanes han firmado el acta de rendición incondicional que sanciona de manera oficial la derrota aplastante experimentada por los nazis en todos los frentes.

De esta manera, se ha puesto término a la guerra en el teatro europeo de operaciones. Hitler, según afirman las informaciones germanas, habría caído en las trincheras de Berlín, aunque nada de realmente cierto se sabe todavía acerca de su suerte que haya corrido el máximo culpable de esta guerra que ha hecho correr ríos de sangre inocente. Ignorados los pormenores del disparamiento del temeroso "Führer" alemán, archiconocidos los del operetesco dictador italiano, que sus propios compatriotas, en tardío gesto de rebeldía, colgaron cabeza abajo en una plaza pública de Milán, para escarmentarlo y vilipendiarlo, nos hallamos ante el hecho positivo y enormemente grato para las naciones democráticas del mundo, de que que la Humanidad ha sido liberada de dos de sus peores azotes.

Se ha ganado la guerra; pero una queda por ganar la paz. Y la verdad es que el horizonte no se presenta muy despejado. Las Fuerzas reaccionarias, las fuerzas que, valiéndose de mil y un pretextos, favorecieron el crecimiento del terror nazi, siguen activas en todo el mundo. Antes clamaron por el orden, el espacio vital y el odio al comunismo, ahora hacen alarde de sentimientos humanitarios o de

fienden supuestos derechos que no resisten el menor análisis.

Así, las fuerzas retrógradas de Italia se aprestan para discurrir a Yugoslavia su derecho para reincorporar a su territorio lo que, contra toda justicia, le fuera arrebatado en la guerra mundial de 1918. Cientos de miles de yugoslavos, que esperaban ansiosos su liberación de la esclavitud fascista, recibieron con júbilo inmenso a las gallardas tropas del Mariscal Tito, que venían a satisfacer sus más caros sentimientos. Han vuelto a la Patria: Trieste, Fiume, Pola y demás regiones de Istria, como lo han de ser después las regiones de Austria y Hungría, donde hay igualmente oprimidas mayorías yugoslavas, que se mantienen fieles a sus tradiciones y no han podido ser jamás asimiladas, pese a los bárbaros métodos que para ello se han empleado.

Ha finalizado, pues, el tremendo conflicto bélico que duró en Europa y Asia, a Yugoslavia la nación que combatió con mayor en proporción al número de sus habitantes, ya que el total de muertos se calcula en alrededor de dos millones de sus habitantes, lo que supera inclusive las pérdidas rusas.

Este sacrificio de vidas de la nación yugoslava, que ha superado todas las etapas del heroísmo, constituyendo una epopeya que rememora el glorioso episodio de las llanuras de Kosovo, permite a los yugoslavos esperar que se les haga plena justicia. Los yugoslavos, brillantes vencedores en la guerra, no alientan propósitos de conquista ni dominación, porque ello no armoniza con su condición de pueblo celoso defensor de los postulados democráticos y libertarios; pero esto no quiere decir que vayan a llevar desprendimiento hasta el punto de renunciar a lo que por historia, tradición, cultura e imperativos morales, geográficos y económicos siempre debió ser suyo sin discusión.

Viva el ejército Yugoslavo! Viva Tito!

Američki Jugoslaveni brane Titovu vladu u Jugoslaviji

Veliki zbor američkih Jugoslavena protestirao protiv reakcije koja traži intervenciju u Jugoslaviji; apelirali na predsjednika Trumana da šalje UNRRA pomoć u Jugoslaviju

Cleveland, 21. okt. — Prigodnom godišnjem sjednici Ujedinjenog Odbora Amerikanaca Južnoslavenskog Porijekla održana je veličanstvena skupština u Slovenskom Domu, na kojoj su američki Jugoslaveni digli svoj glas protesta protiv reakcije koja traži intervenciju u Jugoslaviji i zatražili su od naše vlade u Washingtonu, da šalje više UNRRA pomoći junackom narodu Jugoslavije koji je mnogo doprineo pobjedi saveznika u ratu protiv Hitlerova Njemačke.

Oko 1.500 clevelandskih Hrvata, Slovenaca i Srba burno su pozdravili prestavnika Demokratske Federativne Jugoslavije, Slavka Zore, kada je u svom vanrednom govoru skinuo masku sa lica svjetske reakcije koja pokušava oteći teško izvojsku i skupo-plaćenu slobodu od naroda Jugoslavije. Pored Zore na skupštini su govorili naš poznati pisac, Louis Adamić, Zlatko Baloković i drugi govornici.

Skupštinu je svečano otvorio naš američkom i slavenskom zbor "Sloga" pod vodstvom brata Perovića. Pored ovoga zbor, koji je izveo više lijepih narodnih pjesama, na programu su sudjelovali profesionalni slovenski pjevači koji su uistinu uzveličali ovu manifestaciju bratstva i jedinstva Amerikanaca Južnoslavenskog porijekla.

"Ako je ovdje koji časnik iz Washingtona neka kaže svojima pretpostavljenima, da je Ujedinjeni Odbor američka ustanova — kazao je Louis Adamić u svom kratkom ali značajnom govoru, koja se zalaze za demokraciju ne samo u Americi, nego i na Balkanu i u cijelom svijetu.

"Mi se ponosimo sa onim što nam je naša braca u Jugosla-

viji — naglasio je Adamić — i mi smo vrlo uznemireni kada naše državno odjeljenje protiv toga ustaje." Adamić je kazao, da su se narodi Jugoslavije skoro sami oslobodili i da nema niti jedno prava da tom narodu poriče pravo da si uredi svoju kuću onako kako sam želi.

"Mi protestiramo protiv diskriminacije koju se vodi protiv Jugoslavije — naše saveznice," kazao je Adamić i zatražio je od vlade u Washingtonu, da šalje kazao, da dan-šnje prilike i dima Jugoslavije. On je nadalje kazao, da današnje prilike i mir u Evropi iziskuje, da se Trst, Istra i Slovensko Primorje priključi Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji. Adamić je bio burno pozdravljen kada je izjavio, da Amerikanci južnoslavenskog porijekla protestiraju protiv zadržavanja jugoslavenske pošte u Italiji i protiv drugih neprijateljskih postupaka prema Jugoslaviji.

George Pirinski je u ime američkih Macedonaca održao kratki vatreni govor u kojem je kazao, da je macedonski narod, koji je do ovoga rata bio razapet na križ, po prvi puta dobio svoju narodnu ravnopravnost u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji i da je ta historijska činjenica imala duboki značaj za američke Macedonce. On je u svom govoru najžešće osudio jednog republikanskog zastupnika iz države Ohio koji je predložio u zastupničkoj kući, da Sjedinjene Države šalju UNRRA pomoć samo onim zemljama koje će prihvatiti američku formu demokracije. "To je najizrazitiji pokušaj američke reakcije da gladom prisili narode Jugoslavije na političke koncesije," kazao je Pirinski.

Naš Zlatko Baloković, predstavnik Ujedinjenog Odbora, o-

buzeo je srca prisutnih sa svojim vatrenim govorom u prilog Demokratske Federativne Jugoslavije i njezine narodne vlade na čelu sa maršalom Titom.

Petar Margetić, stari kolonista, održao je govor u kojem je apelirao da financijalno pomognemo Ujedinjeni Odbor tako da može nastaviti sa svojim dobrim radom, kakvog je do sada vršio za najbolje interese američkog i jugoslavenskog naroda. Na njegov apel prisutni su doprinijeli \$1.020 za financiranje rada Ujedinjenog Odbora.

Kada je predsjedatelj predstavio prestavnika nove Jugoslavije, savjetnika jugoslavenske ambasade iz Washingtona, Slavka Zore, prisutni su se digli na noge i nekoliko minuta su burno pozdravljali ovog mladog Slovenca, pukovnika Titove narodne vojske. Sa svojim govorom Zore je skinuo masku sa lica one reakcije, koja šire zlobnu propagandu da u novoj Jugoslaviji tobož "hara teror i progoni."

"Naši su račun čisti," kazao je Zore. "Vi sada dobivate pišma od vaše braće i sestara iz Jugoslavije, onih koji su sa krvlju oslobodili svoju rodnu grudu. Kome ćete vjerovati: da li njima, koji su se borili i krv proljevali za oslobodjenje svoje rodne grude, ili pak onima, koji su pobjegli u inostranstvo i sada iz Italije i Londona pišu kako u Jugoslaviji vlada teror i nasilje? Protiv koga se izvadja teror? Da li ti zagovaratelji "demokracije" misle da mi moramo dati slobodu onima koji su zajedno sa Hitlerovim hordama vodili rat protiv našeg naroda?"

"Onima, koji su se borili na strani Hitlera protiv naroda nema mjesta u Jugoslaviji," kazao je Zore.

NEODVISNO GLASILO KANADSKIH SLOVENCEV
TORONTO, ONTARIO, WEDNESDAY, SEPTEMBER 19, 1945. Price 5c. Vol. 3, No. 129

Edinost

EDINOST
216 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.
Printed and Published for the Editor by
The Star Office, 1200 Spadina Ave.

SLOV. PRIMORJE, TRST IN ISTRA PRIPADA JUGOSLAVIJI OPRAVICENE ZAHTEVE NARODOV JUGOSLAVIJE

RESOLUCIJA OD LOUIS D'AMICA   Vprašanje jugoslovanske-italijanske meje na dnevnem redu   RESOLUCIJA TREH BRATSKIH ZVEZ

RESOLUCIJA OD SANS   MANIFESTACIJE PO CELEI SLOVENIJI   RESOLUCIJA ZORUJENEGA NARODA

KONOPAC ZA HITLERA

Naj narod na očinskem domu prepremiti če jedoaga za Pavelića.

Kongres delegata svih jugoslavenskih odbora u Francuskoj

PARIZ, 19. ožujka. — Dopisnik TANJUG-a javlja: U Parizu je 16. ožujka otvoren kongres delegata svih jugoslavenskih odbora u Francuskoj u prisutnosti jugoslavenskog ambasadora Marka Ristića, savjetnika ambasade Mate Jakića i ostalih ličnosti iz ambasade.

Kongres je otvorio predsjednik centralnog udruženja odbora Jugoslavena u Francuskoj Danilo Jojić. U ime jugoslavenske vlade i ambasade kongres je pozdravio jugoslavenski ambasador u Parizu Marko Ristić.

Na kongresu je govorio Prvooslav Valjievski, koji je pozvao prisutne delegate, da još čvršće zbiju svoje redove, kako bi što bolje odgovorili zahtevima, koji stoje pred njima. On je istakao da Jugoslaveni u Francuskoj treba da uvijek imaju na umu veličinu i moć nove Jugoslavije. Prisutni delegati su oduševljeno klicali maršalu Titu i novoj Jugoslaviji.

Na kongresu udruženja Jugoslavena, koji žive u Francuskoj, imenovani su telegrami maršalu Titu, predsjedniku Predsjedništva Narodne skupštine dr. Ivanu Ribaru, predsjedniku francuske vlade Felxu Gouinuu, francuskom ministru vanjskih poslova Bidaultu i Međunarodnoj komisiji za Južnu Krajinu.

MANIFESTACIJA PRILJATELSTVA U MARSEILLES-U

PARIZ, 19. ožujka. — U prostorijama jugoslavenskog konzulata u Marseilles-u, održana je konferencija štampa. Konferenciji su prisustvovali ataše za štampu jugoslavenske ambasade u Parizu Joka, jugoslavenski konzul u Nizzi Popović, jugoslavenski generalni konzul u Marseilles-u Latinović, kao i predstavnici CADI (organizacija za zaštitu interesa iseljenika), predstavnici marseilleske i jugoslavenske štampa.

Jugoslavenski ataše za štampu Joka govorio je o životu i obnovi u Jugoslaviji.

Udruženje Francusko-Jugoslavija pod visokim pokroviteljstvom komesara Republike organiziralo je u vojnom klubu u Marseilles-u izvanredno uspješno večer koncertom i gozerijom, kome su prisustvovali predstavnici civilnih i vojnih vlasti. (TANJUG)

VJESNIK, 20. VII 1946.

Život naših iseljenika

Iseljenici u Francuskoj, Belgiji i Luksenburgu željno očekuju čas povratka u domovinu

Najveći dio naše ekonomske emigracije u Francuskoj, Belgiji i Luksenburgu sačinjavaju radnici u rudokopima, i raznim šumskim poduzetima i tvornicama. Tek mali broj radnika-zanatlija i poljoprivrednih radnika zaposlen je u svojoj struci. Iako su naši iseljenici u kojima je riječ, otišli iz domovine u Francusku i pomenute zemlje još poslije prvog svjetskog rata, oni su neprekidno ostali u čvrstim vezama sa svojom matičnom zemljom očekujući dan, kad će se moći vratiti. U staru Jugoslaviju oni se nisu vratili, jer su znali, što ih u njoj čeka: besposlica i progona. Stoga je još razumljiv njihov masovni povratak u novu Jugoslaviju, zemlju rada, obnove i izgradnje.

U Francuskoj naša ekonomska emigracija nije brojna, kao što je to slučaj u USA, južnoameričkim državama i Australiji. U Francuskoj se nalazi oko 15.000 naših ljudi, koji, iako relativno malobrojni, u francuskoj privredi igraju značajnu ulogu. Oni, uz poljsku ekonomsku emigraciju, obavljaju najteže poslove, kojih se Francuzi teško prihvataju.

Prije ovog rata naši sunarodnjaci u Francuskoj vodili su u zajednici sa svojim francuskim drugovima ogorčene borbe i masovno sudjelovali u akcijama, kojima je bila svrha, da se poboljša život radnog čovjeka. Za vrijeme rata, pod hitlenzburškom okupacijom i vichijevskim režimom, sudjelovali su mnogi naši radnici i ustanika, udlikovali su hrabrošću usornih boraca. Tako su naši radnici i u najtežim danima stvarali s prijateljskim francuskim narodom bratstvo u oružju i svojom borbom pridonijeli udio oslobodjenju Francuske. Oni su također upoznali sudrugove Francuze s oslobodilačkom borbom naših naroda Uza sve to, što je njemačka propaganda, propaganda iz Londonski i preko američkih agencija danomice iznosila laži i klevete, kojima se htjelo ocrniti i diskreditirati naš Narodno-oslobodilački pokret, našu ekonomsku emigraciju, Hrvate Slovence, Srbe i Makedonce, nije ništa moglo skrenuti s puta Narodno-oslobodilačkog pokreta i borbe. O tome svjedoči i djelatnost «Udruženja Jugoslavena u Francuskoj», koje je osnovano kao rukovodeće tijelo naše emigracije odmah nakon oslobodjenja.

Ovo Udruženje, koje ima svoje pododbore i ogranke u svim mjestima, u kojima žive naši sunarodnjaci, okupilo je gotovo sve naše iseljenike. Udruženje izdaje svoj organ «Nova Jugoslavija», za koji postoji živ interes naših iseljenika. «Nova Jugoslavija» je provela niz uspješnih kampanja protivom odlaska pojedinih grupa naših radnika u domovinu, sakupila je oko milijun franaka za industrijsku izgradnju naše domovine, dala je veću pomoć za siromašne, dječje domove i dječja obdaništa. Visoka patriotska svijest naših iseljenika ogledala se i u njihovoj svakodnevnoj političkoj djelatnosti i borbi, koja je do ovog punog izražaja došla naročito za vrijeme Pariške konferencije u vezi s pitanjima Trsta i Južne Krajinu, kao i kasnije za vrijeme Moskvske konferencije, kad je naša ekonomska emigracija u Francuskoj jednoglasno s cjelokupnim našim narodom u domovini i izvan nje tražila da Slovenska Koruška bude uključena u novu Jugoslaviju.

Prošle godine sudjelovala je jedna omladinska brigada jugoslavenskih iseljenika iz Francuske na izgradnji Omladinske pruge Brčko-Banovići. Brigada je djelom pokazala svoj patriotizam, svoju svijest i ljubav prema našoj zemlji, a nekoliko brigadiru vratilo se s ordenima i odlikovanjima nove Jugoslavije. I ove godine omladina naših iseljenika iz Francuske sprema jednu radnu brigadu, koja će otići na Omladinsku prugu Samac-Sarajevo.

Velik je interes naše ekonomske emigracije u Francuskoj za politički život i ekonomski razvoj naše zemlje. Naši iseljenici u mnogim mjestima oko Metz, Leinca, Saint Katiomasa i Luksenburga organizirali su svoje kulturne odbore, pjevačke i folklorne sekcije i teatarske nastupe. Nastojanjima kulturne i političke udruženja naših iseljenika posvetile su većinu para i naše ustanove iz Narodne Republike Slovenije i Hrvatske, koje su iseljenicima postale velik broj raznih knjiga i brošura, raznih filmova i drugog materijala.

Osnovni sadržaj naših iseljenika u Francuskoj, Belgiji, i Luksenburgu jest što brzi povratak u domovinu. Oni su voljni, da svim svojim snagama što više pridonose izgradnji naše domovine i ostvarenju Petogodišnjeg plana.

VJESNIK, 18. VI 1947.

NARODNI GLASNIK, 16. III 1944. g.

Zahvaljujemo na susretljivosti i pomoći pri posudbi predmeta, kao i na pruženim podacima koji su nam bili od velike važnosti za realizaciju izložbe: Matici iseljenika Hrvatske, Centru za istraživanje migracija i narodnosti, Etnografskom i Tehničkom muzeju iz Zagreba, Muzeju revolucije iz Splita, Nacionalnoj in Univerzitetskoj knjižnici iz Ljubljane i Arhivu Instituta za savremenu istoriju u Beogradu, te pojedincima: Vidu Biličiću, Tonki Barada, Katarini Baša, Maci Jovan i Anki Vučetić.